

GÖTEBORGS UNIVERSITET

HANDELSHÖGSKOLAN

Digitalisering och implementering av Artificiell intelligens

- *En kvalitativ studie om revisorer och revisorsassistenter attityder*

Handledare: Marita Blomkvist

Författare: Emma Gunnarsson

Tea Blazevic

Kandidatuppsats i Företagsekonomi

Externredovisning

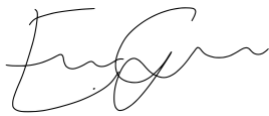
Våren 2020

Förord

Efter en treårig kandidatutbildning på Handelshögskolan vid Göteborgs Universitet är examensarbetet vår sista och slutgiltiga examination. Vi riktar tacksamhet till vår handledare Marita Blomkvist som varit till stor hjälp vid studiens genomförande. Vidare vill vi tacka samtliga respondenter som under en högbelastad period i sitt arbete, samt speciella omständigheter gällande Covid-19, tagit sig tid att delta i studien. Slutligen tackar vi varandra för ett lyckat samarbete samt våra kurskamrater som bidragit med goda råd och vägledning under seminarietillfällena.

Trevlig läsning,

Göteborgs Universitet, 30 maj 2020

Emma Gunnarsson

Tea Blazevic

Sammanfattning

Examensarbete i Företagsekonomi, Handelshögskolan vid Göteborg Universitet, Kandidatuppsats, Externredovisning VT 20

Författare: Emma Gunnarsson och Tea Blazevic

Handledare: Marita Blomkvist

Titel: Digitalisering och implementering av Artificiell Intelligens - En kvalitativ studie om revisorer och revisorsassistenters attityder.

Bakgrund och problem: Människan har alltid varit intresserad av att inkludera teknik i sitt arbete. I skrivande stund råder den fjärde industriella revolutionen, även kallad digitala revolutionen, där Artificiell Intelligens (AI) förväntas få en betydande roll. Revisionsbranschen genomgår en omfattande förändring till följd av digitaliseringen där robotar ersatt flera av de arbetsuppgifter som tidigare utförts av mänsklig arbetskraft. Trots att många är enade om att digitaliseringen underlättar arbetet, kan revisorer och revisorassistenters attityd till utvecklingen i branschen variera. Attityder grundar sig på de känslor och kunskaper som råder gentemot objektet.

Syfte: Studiens syfte är att få en ökad förståelse för revisorer och revisorassistenters attityd till digitalisering och ökad implementering av AI på revisionsmarknaden, samt vad som kan förklara denna attityd.

Metod: För att få en fördjupad förståelse för revisorer och revisorassistenters attityder valdes en kvalitativ metod. Metodansatsen lämpar sig väl för att studera förklaringar till olika attityder på revisionsmarknaden gällande digitalisering och implementering av AI.

Resultat och slutsats: Studien bekräftar ett blandat resultat gällande attityder i förhållande till digitalisering och implementering av AI. Revisorsassistenter som inte har varit verksamma i branschen länge och som har mindre kunskap om ämnet påvisar en negativ inställning till utvecklingen. Detta grundar sig också på att de befinner sig i början av en förändringsprocess, i en fas benämnd chock och förnekelse. Revisorer som arbetat längre i branschen påvisar förhållandevis mer kunskap och en positiv attityd. De befinner sig längre in i förändringsprocessen, närmare bestämt i fasen acceptans och anpassning.

Nyckelord: Revisor, attityd, digitalisering, artificiell intelligens, revisorsassistent

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. Inledning.....	6
1.1 Bakgrund.....	6
1.2 Problemdiskussion.....	7
1.3 Syfte.....	8
1.4 Frågeställningar.....	8
1.5 Disposition.....	9
1.6 Studiens bidrag.....	10
2. Teoretisk referensram.....	11
2.1 Digitalisering.....	11
2.1.1 Artificiell intelligens & robotisering: En del av digitaliseringen.....	12
2.2 Revision.....	13
2.2.1 Revisorsroller.....	13
2.2.2 Revisionsprocessen.....	14
2.2.3 Användning av Artificiell Intelligens i revisionsyrket.....	14
2.2.4 Revisionsbranschen i förändring.....	15
2.3 Rådgivning - Framtidens revision?.....	15
2.3.1 Förändrade kompetenskrav i takt med digital utveckling.....	16
2.4 Attityd.....	16
2.4.1 Definition.....	16
2.4.2 Attitydens innebörd.....	17
2.4.3 Attitydteori.....	17
2.4.4 Positiva och negativa attityder.....	18
2.4.5 Attitydförändring.....	18
2.4.6 Attityd till förändring.....	18
3. Metod.....	20
3.1 Val av ämne.....	20
3.2 Val av metodansats.....	20
3.3 Litteraturinsamling.....	20
3.4 Urval.....	21
3.4.1 Respondenter.....	21
3.5 Datainsamling.....	21
3.5.1 Intervjuguide och semistrukturerade intervjuer.....	22
3.5.2 Pilotintervjuer och intervjuer.....	22
3.5.3 Ljudinspelning.....	22
3.6 Transkribering och dataanalys.....	22
3.7 Reliabilitet och validitet.....	23
3.8 Kritisk reflektion av metoden.....	23
3.9 Etiska överväganden.....	24
4. Empiri.....	25
4.1 Digitalisering.....	25
4.1.1 Ökad implementering av AI.....	28
4.2 Revision.....	29
4.3 Rådgivning - Framtidens revision?.....	30
5. Analys.....	32

5.1 Digitalisering.....	32
5.2 Revision	32
5.3 Rådgivning.....	33
5.4 Attityder.....	33
5.4.1 Positiva och negativa attityder	34
5.4.2 Attitydförändring	35
5.4.3 Attityd till förändring	35
6. Slutsats och förslag till vidare forskning	37
6.1 Slutsatser.....	37
6.1.1 Vilken attityd har revisorer och revisorsassistenter till digitalisering och ökad implementering av AI?.....	37
6.1.2 Vad kan förklara denna attityd?.....	37
6.2 Självkritik.....	38
6.3 Förslag till vidare forskning.....	38
<i>Källförteckning</i>	<i>39</i>
Bilaga 1 Intervjuguide till pilotintervju	43
Bilaga 2 Förfrågan om intervju-deltagande	44

FIGURFÖRTECKNING

Figur 1: Studiens disposition.....	9
Figur 2: Digitaliseringens tre steg i arbetslivet (Kairos Future, 2016).....	12

TABELLFÖRTECKNING

Tabell 1: Studiens respondenter	21
---------------------------------------	----

1. INLEDNING

Avsnittet redogör för utvecklingen av digitalisering och Artificiell Intelligens och dess påverkan på revisionsbranschen. Kapitlet beskriver även rapportens syfte och frågeställningar. Vidare presenteras dispositionen med en avslutande framställning av studiens bidrag till ny forskning inom området.

1.1 BAKGRUND

Människan har alltid varit intresserad av att inkludera teknik i sitt arbete. Under den första industriella revolutionen användes vatten och ånga för att möjliggöra massproduktion. Den andra industriella revolutionen präglades av införande av elektricitet och i den tredje revolutionen implementerades automatisering av arbetsprocesser (Schwab, 2016; Wainikka, 2018; Nationalencyklopedin, u.å:a). Idag bemöts vi av självstyrande bilar och datoranimerade fotomodeller. Det råder inget tvivel om att vi befinner oss i den fjärde industriella revolutionen, den benämnda *digitala revolutionen*. En samhällsutveckling som kännetecknas av Artificiell Intelligens (AI), robotteknik, nanoteknologi och 3D-printing (Wainikka, 2018). Detta är inte längre någonting som hör till framtiden, utan det sker idag och förväntas växa under kommande år (Issa, H., Sun, T. & Vasarhelyi, M. A., 2016). I takt med utvecklingen av AI uppkommer frågor om hur samhället påverkas. Vad kommer ske med den mänskliga arbetskraften som successivt ersätts av robotar? Många av de sociala fördelar i samhället utvecklas tillsammans med den mänskliga heltidstjänsten så hur ska individen förmå att få ihop en hållbar vardag utan detta? (West, 2018).

Lee Sedol är regerande världsmästare i brädspelen Go. Han mötte under 2016 datorprogrammet AlphaGo, utvecklat av brittiska AI-företaget DeepMind, i en match. Resultatet blev en överlägsen vinst till AlphaGo och en genomslagspunkt för AI, då oron över fenomenet blev verkligt för människan (Sejnowski, 2018). AI har fått motstå en del kritik från några av världens mest inflytelserika människor. Både Stephen Hawking och Bill Gates har offentligt uttalat sig kring det existentiella hot som AI medför (ibid). Även Elon Musk har yttrat sig om fenomenet och medföljande hot om det används på fel sätt. Han har även lagt in flertalet förslag för reglering av AI (Visma, 2019). PwC (u.å:a) anger däremot i rapporten *Machine Learning* att trots ersatt mänsklig arbetskraft av flertalet arbetsmöjligheter, bildas således nya. Om AI används på rätt sätt skapas möjligheter för människan att utnyttja personliga kompetenser på ett annat sätt än tidigare (PwC, u.å:a).

Flertalet manuella arbetsuppgifter som tidigare utförts av mänsklig arbetskraft har ersatts av robotar (Kairos Future, 2016). Redan idag genomförs manuell hanteringen av fakturor med hjälp av robotar. Tack vare detta har organisationer lyckats bespara både tid och kostnader, samt minimerat förekommande misstag (PwC, u.å:b). En framtida förhoppning är att dra nytta av resultat från automatiseringen och med hjälp av robotar tolka och skapa beslutsunderlag. Flertalet

forskare uttrycker att det finns en tydlig potential med AI och att det kommer bli mer tillförlitligt än den egna revisorn (Kairos Future, 2013). Vi befinner oss i ett mellanläge där valet mellan mänsklig arbetskraft och robotar väcker mycket känslor (PwC, u.å:a). Detta kan leda till att revisorernas och dess assistenters attityd förändras av den ökade implementeringen. Vi ställer oss därför frågan hur de anställda på revisionsmarknaden ställer sig till digitaliseringen och den ökade implementeringen av artificiell intelligens.

1.2 PROBLEMDISKUSSION

Problemet kring ersatt mänsklig arbetskraft har tidigare inte prioriterats då det ansetts tillhöra framtiden. Men utvecklingen sker idag och är således mer aktuell än någonsin. John Maynard Keynes uttryckte redan på sin tid, i början av 1900-talet, oro över den teknologiska arbetslösheten. Traditionellt sett har ekonomer varit avvaktande då det finns en viss oro kring att jobben ska tas över av teknik. Enligt Stiftelsen för Strategisk Forskning (2014) är det hela 89,3 procent sannolikhet att assistenttjänster inom ekonomi, såsom revisorsassistent, ersätts av en dator inom 20 år. Vidare uttrycks att vartannat jobb inom 20 år fullständigt kommer automatiseras. Sverige kan vara ett känsligt land för automatisering, just för att det finns så pass många arbeten inom industri som istället för mänsklig arbetskraft kan utföras av datorer (Stiftelsen för Strategisk Forskning, 2014). Tidigare forskning genomförd av PwC (u.å:a) diskuterar framtida arbetskraft, om den kommer minska i takt med utvecklingen av AI. FinTech-ansvarig på PwC uttrycker i artikeln *Machine Learning* (u.å: a) att yrken på marknaden definitivt kommer att minska i rådande tekniskifte. Vidare framgår även att många av arbetsuppgifterna som tas över av teknik kommer människor gladeligen lämna över där däremot den första reaktionen kommer vara att agera i försvar (PwC, u.å:a).

Tidigare studier genomförda av Ajzen och Fishbein (1977) påvisar att attityder i förhållande till en organisationsförändring kan variera bland individer. Förklaringen bakom en utvecklad attityd kan grundas på olika faktorer. Beroende på kunskapsnivå samt känslor utformas en attityd hos individen gentemot objektet, vilken kan variera mellan positiv till negativ. Attityden kan antingen upplevas som stark eller svag beroende på nämnda faktorer. En stark attityd innefattar en förståelse för varför den personliga attityden uppstått och leder därmed till en mindre påverkan av ny information som kan förändra attityden. Individer med uppfattad svag attityd är betydligt mer tillgängliga för ny information. Informationen har således en större inverkan på individen där risken finns för en föränderlig attityd (Ajzen & Fishbein, 1977).

Att revisorsyrket är i en förändringsfas är ett faktum. I en rapport benämnd *Framtidens rådgivning, redovisning och revision - En resa mot år 2025*, skriven av Kairos Future (2013) på uppdrag av FAR, kan en tydlig koppling till det svenska sammanhanget utläsas. I snabb takt fortsätter utvecklingen gällande det teknologiska, vilket medför att digitaliseringen blir ännu mer avgörande för värdeskapande och processerna i ekonomin (Kairos Future, 2013). Förändrade krav, exempelvis digital anpassningsförmågan, ställs nu på de anställdas kompetenser för att inte bli ersatt av tekniska lösningar. Till följd av att digitalisering och AI övertar allt fler arbetsuppgifter

poängterar flertalet källor att revisorer i framtiden förväntas besitta en mer rådgivande roll (Crosley & Andersson, 2018; Civilekonomen, 2018).

Tidigare forskning inom området lyfter fram vilken uppfattning revisorer och ekonomistyrare har gentemot digitalisering samt uppkommande förändring i en organisation (Goretzki, Strauss & Weber, 2013; Burns & Baldvinsdottir, 2007; Bierstaker, Burnaby, & Thibodeau, 2001). Vid litteratursökning observerade skribenterna en brist på tidigare forskning gällande attityder kring digitalisering på revisionsmarknaden. En studie om revisorers attityder riktad mot marknadsföring har uppmärksammats av skribenterna. Studien påvisar ett resultat med blandade attityder beroende på byråns storlek samt skilda uppfattningar om marknadsföring. En tydligare granskning riktad mot revisionsbranschen på individnivå, och attityder kring implementering av ytterligare digitalisering och AI, ansågs därför lämpligt. Läsaren får således en större förståelse för varför en specifik attityd uppstår i sammanhanget. Genom en studie om revisorers attityd vilken arbetsgivare kan ta del av, kan attityder observeras och hanteras i ett tidigare stadie i förändringsprocessen.

1.3 SYFTE

Studiens syfte är att få en ökad förståelse för revisorers och revisorsassistenters attityder i förhållande till digitaliseringens utveckling och ökad implementering av Artificiell Intelligens på revisionsmarknaden. Studien syftar även till att undersöka vad som kan förklara denna attityd.

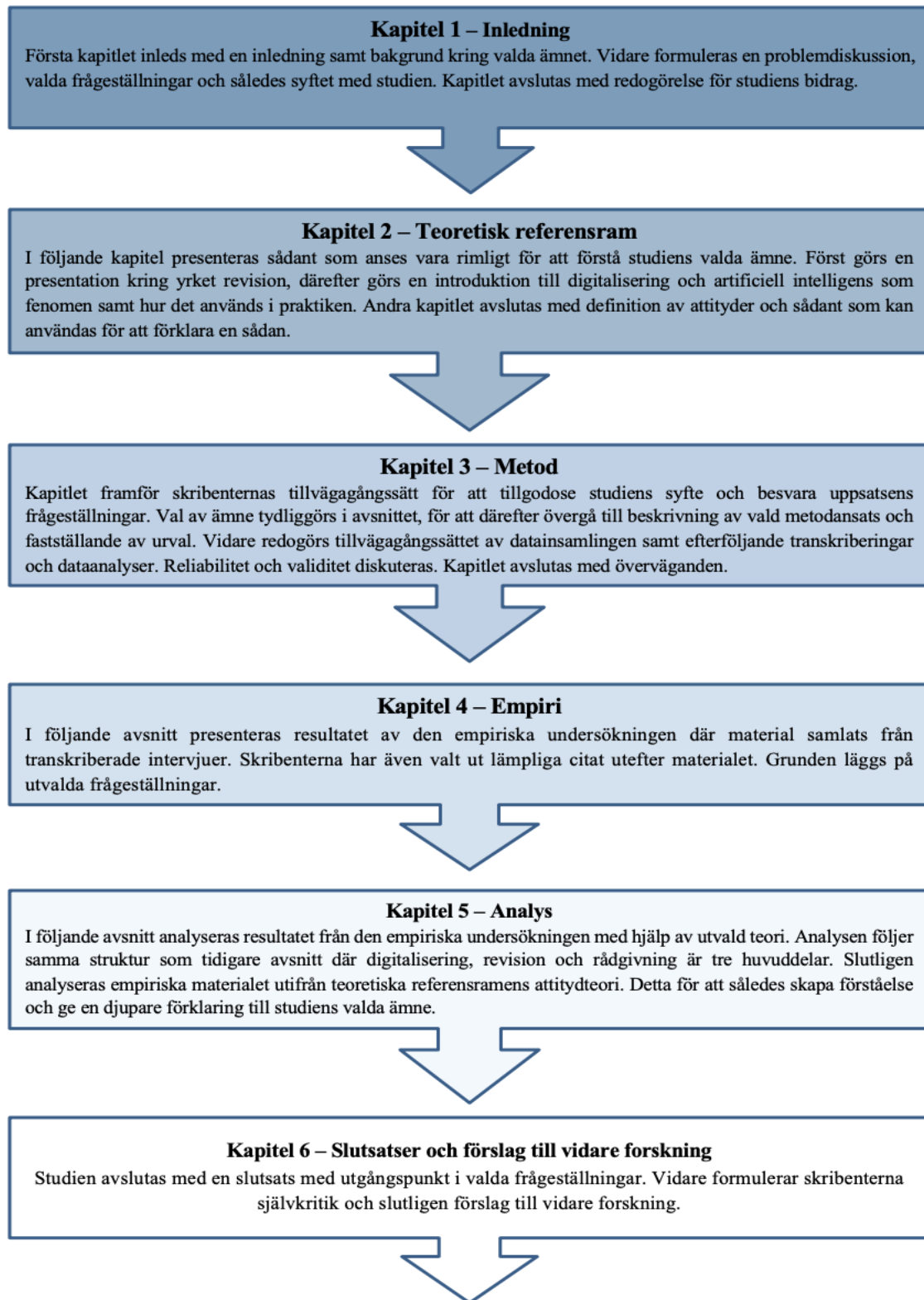
1.4 FRÅGESTÄLLNINGAR

För att uppnå syftet kommer följande frågeställningar att besvaras:

- Vilken attityd har revisorer och revisorsassistenter till digitalisering och ökad implementeringen av Artificiell intelligens?
- Vad kan förklara denna attityd?

1.5 DISPOSITION

FIGUR 1: STUDIENS DISPOSITION

1.6 STUDIENS BIDRAG

Företag är beroende av medarbetarnas positiva attityd till förändring i bolaget. Trots att flertalet organisationer har gjort stora insatser för att uppmuntra en positiv attityd bland de anställda, har flertalet undersökningar påvisat bolagens misslyckanden med detta (Choi, 2011). Flera forskare är enade om att det är den positiva eller negativa attityden som ligger till grund för hur individen tacklar förändringar (Choi, 2011). Genom att studien bidrar med ökad kunskap och förståelse kring varför individen har en viss attityd gentemot ökad användning av digitalisering och AI, kan studien användas som en vägledning till hur attityden kan hanteras. Till följd av detta kan frågetecken och eventuella oroligheter bland medarbetarna i organisationen förhindras i ett tidigare stadie.

2. TEORETISK REFERENSRAM

I följande avsnitt redogörs uppsatsens teoretiska referensram. Avsnittet inleds med en beskrivning av digitalisering och dess påverkan på revisionsbranschen. Kapitlet redogör även för AI som en del av digitaliseringen och skildrar också dess påverkan på revisionen. Fortsättningsvis presenteras yrkesrollerna i branschen och till följd av detta redogörs för en beskrivning av yrket, samt beskrivning av revisionsprocessen. Vidare framställs hur revisionsbranschen förändras i takt med ökad användning av digitalisering och AI, samt hur detta har kommit att påverka yrkesrollen att vända sig mer åt professionell rådgivning. Avsnittet redogör slutligen för teorier om attityder och vad som kan orsaka att attityden förändras, men också hur attityder kan påverkas av förändring.

2.1 DIGITALISERING

Nationalencyklopedin (u.å:b) definierar digitalisering som omvandlade texter och bilder som tillsammans bildar en sifferserie bestående av ettor och nollor, en så kallad kod. Fördelen ligger i att data kan kopieras, hanteras och distribueras för en betydligt mindre kostnad än en manuell hantering. Information finns nu i större mängder i digitalt format jämfört med tidigare. Detta får även betydelse för samhället i stort, där en utveckling kan ske med förändrade arbetssätt och där man på ett effektivare sätt kan driva organisationen framåt (Nationalencyklopedin, u.å:b).

Forskare menar att det kan dröja innan mänsklig arbetskraft blir fullständigt ersatt av tekniken. I nuläget anses symbiosen mellan datorns problemlösningsförmåga och människans kreativitet som den mest effektfulla. När människans fysiska förmåga ersätts av teknik skapas möjligheter för människan att utföra samt fokusera på kunskapsintensiva och komplicerade uppgifter. Däremot finns en framtida oro att även dessa arbetsuppgifter blir ersatta av datorer (Kairos Future, 2016). Trots att mycket av dagens typiska arbete i revision troligtvis kommer att vara omodernt om ett antal år, uppfattar många att revisorrollen ändå kommer bidra med värde för deras kunder (Kruskopf, S., Lobbas, C., Meinander, H., Söderling, K., Eds. Martikainen M. and Lehner OM. 2019).

FIGUR 2: DIGITALISERINGENS TRE STEG I ARBETSLIVET (KAIROS FUTURE, 2016)

Tekniken kopplat till arbetslivet kan enligt Kairos Future (2016) delas in i tre steg. Först och främst förstärker den det nuvarande arbetet, därefter kompletterar den arbetet och i slutändan ersätter den arbetet helt. Genom att företag får tillgång till mer hjälpmedel underlättas arbetet radikalt. Hjälpmedel kan vara exempelvis digital teknik som laptops till samtliga medarbetare. Tidigare genomfördes mycket av arbetet i pappersform men i takt med utvecklingen har det blivit möjligt att lättare skicka e-mail och olika typer av dokument som kan lagras i molnbaserade system. Tekniken kompletterar arbetet genom att den övertar en del av arbetsuppgifterna. Datorer kan till exempel utföra en del granskningar med hjälp av den nya tekniken. Den tredje och sista fasen innebär att arbetsuppgiften till största del blir helt ersatt av tekniken där behovet som tidigare fanns av att människan genomför uppgiften minskar. Just nu befinner sig samhället i ett stadie mellan förstärkning och komplettering. Det mest effektiva sättet att arbeta anses vara genom ett samarbete mellan datorer och människor (Kairos Future, 2016).

2.1.1 ARTIFICIELL INTELLIGENS & ROBOTISERING: EN DEL AV DIGITALISERINGEN

Issa et al. (2016) beskriver definitionen av AI:

“En fullkomlig maskin vilken anpassar sig utefter miljön runtomkring samt fatta rationella beslut vilket i sin tur maximerar oddsen för framgångsrika uppsatta mål.”

Sejnowski (2018) beskriver att till skillnad från naturlig intelligens som uppvisas av människor och djur, innebär AI konstgjord intelligens skapad av maskiner. Robotiken uppstår däremot när en robot tar över det arbete som tidigare utförts av människor. Ersättningen sker både för att effektivisera och underlätta belastning av arbete. Digitaliseringen innebär i grunden en förändring i arbetssättet och de processer det innefattar. Eftersom AI och robotik innebär ett förändrat arbetssätt till följd av ersättning av standardiserade arbetsuppgifter, ingår de således under samlingsordet *digitalisering* (Sejnowski, 2018).

Många människor är i dagsläget inte familjära med AI. I en studie från USA fick 1500 chefer frågan om de kände igen uttrycket och enbart 17 procent visste vad det innebar (West, 2018). Redan på 50-talet började forskare intressera sig för att skapa varelser som efterliknar den mänskliga intellektualiteten (Seldon & Abidoye, 2018). Under många år har det forskats kring ämnet och successivt har bland annat maskiner utvecklats som besvarar stimulering som

överensstämmer med traditionella svar från människan. Maskiner kan idag fatta egna beslut med hjälp av en rad kriterier, utan behov av det mänskliga ingripandet. När kriterierna är uppfyllda svarar algoritmerna utefter den programmering som installerats av mjukvaruutvecklarna (West, 2018). Vidare är AI beroende av analyserade data i realtid som framkallats för att lösa konkreta problem. I dag används det frekvent inom olika områden såsom finans, transport och rekrytering med fortsatt utveckling i flertalet branscher (ibid). Skribenterna uppfattar en trend hos stora organisationer såsom Google och Microsoft där satsningar på AI mellan år 2010 och 2015 mer än fyrdubblats (Issa et al., 2016).

2.2 REVISION

År 1973 formulerades en definition av revision, vilken har kommit att bli en av de mest använda. Det var American Accounting Association som kom med definitionen:

“Revision fungerar som en systematisk process och har sitt syfte att på ett opartiskt sätt hämta och utvärdera bevis om uttalanden gällande ekonomiska aktiviteter samt händelser för att på så sätt verifiera graden av korrespondens mellan samtliga påståenden och etablerade kriterier och kommunicera framkomna resultat till dess intressenter (Wolnizer, 2006 s.10 se Eklöv Alander, 2019 s.26).”

Fokus i definitionen är informationsasymmetrin som bildas mellan organisationer och dess intressenter. Detta innebär att intressenterna har mindre kunskap kring vad som sker inom verksamheten, eftersom de befinner sig på utsidan. Intressenterna måste därför förlita sig på de finansiella rapporter som företagen offentliggör. Revisorns roll är således att vara den oberoende part som granskar företaget och dess aktiviteter. Detta för att säkerställa äktheten i det presenterade materialet (Eklöv Alander, 2019). Revisorns oberoende är därmed en viktig förutsättning för tilltro i dennes uttalande (Visma, 2018).

För att göra ett uttalande är revisorns ansvar att granska organisationens årsredovisning, bokföring samt förvaltning. Viktigt för revisorn är att granska om organisationens redovisning skett enligt god redovisningssed, vilket innebär att redovisningsregler och vedertagen praxis ska följas (Visma, 2018). När granskning genomförts ska revisorn slutligen lämna en revisionsberättelse med utlåtande om organisationens årsredovisning, bokföring och förvaltning. Förvaltningsberättelsen kan antingen vara ren eller oren beroende på hur bolaget i fråga följt lagar eller inte (Revisorsinspektionen, u.å).

2.2.1 REVISORSROLLER

Revisorsassistent

En revisorsassistent genomför planlagda granskningar av rutiner och bokföringsmaterial av ett företag. Främst är det revisorerna som tar fram material som assistenten skall granska. Resultatet

av detta styr den fortsatta granskningen och oftast bedöms arbetet som assistenten har gjort av en revisor. (Visma, 2018)

Revisor

En revisor har till uppgift att objektivt granska en organisations transaktioner, processer och händelser som bedöms vara av väsentlig karaktär. Granskningen bör därefter sammanfattas i en revisionsberättelse där revisorn gör uttalande om bokföringen och om årsredovisningen är upprättad enligt lagar och regler som gäller. Vid utförandet bör revisorn beakta god redovisningssed. Yrkestitlar kan vara skyddade, vilket innebär att enbart somliga individer kan använda sig av dessa då de är inramade av svensk lag. Revisor däremot är en öppen titel och kan därför användas av envar. (Visma 2018)

Auktoriserad revisor

Titeln *auktoriserad* utges då revisorn klarat provet som ges ut av revisorinspektionen (RI) och därefter ansökt om auktorisation. Det är även RI som står för auktorisationen. Till skillnad från revisor, är auktoriserad revisor en skyddad titel. (Visma, 2018)

2.2.2 REVISIONSPROCESSEN

Revisorn samlar information kring organisationen och marknaden för att samla kunskap och bilda en generell förståelse om verksamheten. Informationen som revisorn samlar ligger till grund för granskning och bedömning av eventuella risker. Fokus i granskningen ligger på de områden där risken för väsentliga fel är som störst i de finansiella rapporterna (Eklöv Alander, 2019; FAR, 2007). Metoder som används vid granskning benämns kontrollgranskning och substansgranskning, vilka vanligtvis utförs parallellt och fokuserar på väsentliga fel som kan uppkomma i redovisningen. Tillvägagångssättet uppmärksammar specifika nyckeltal och utgör en analytisk granskning av redovisningen med hjälp av detaljtester. Ingridandena som revisorerna utför bildar revisionsbevis som används för uttalanden i revisionsberättelsen. Grund för uttalandena är dokumentationen av arbetets gång, som även stödjer att arbetet genomförts enligt god redovisningssed (Eklöv Alander, 2019). Slutligen bör revisorn redogöra för bolagets bokföring, årsredovisning samt förvaltning som antingen mynnar ut i en revisionsberättelse eller granskningsrapport. Det underliggande syftet är att presentera iakttagelser och slutsatser till bolagets intressenter. Innehållet bör tydligt avspegla hur granskningen gått till och hur uppdraget genomförts i helhet. Förutom detta bör revisorn också kommentera vilka brister som funnits i redovisningen (ibid).

2.2.3 ANVÄNDNING AV ARTIFICIELL INTELLIGENS I REVISIONSYRKET

Flertalet traditionella arbetsuppgifter som utförts av revisorn har redan kommit att ersättas av AI. Funktioner har skapats som möjliggör att robotar bland annat kan utveckla ny kunskap genom tidigare erfarenheter, lösa olika problem och förstå det naturliga språket (PwC, u.å:c). Man ser på AI som en uppenbar lösning för att bespara både tid och kostnader tack vare en hastighet och

noggrannhet som det manuella arbetet inte kan matcha. Användningen av AI ses även som ett hjälpmedel för organisationer på revisionsmarknaden vilka står inför missförstånd och manipulation. Flertalet revisionsbolag implementerar och gör stora investeringar för en fortsatt utveckling. Ett bolag som gjort stora satsningar är BigFour-jätten KPMG (KPMG, 2019). Organisationer har även utvecklat egna robotar som ersatt förenklade standardiserade uppgifter (PwC, u.å:c). Det råder inga tvivel om att AI kommer fortsätta växa inom revisionsbranschen där krav på revisionsyrket och revisorers kompetens kommer att förändras (KPMG, 2019). Issa et al. (2016) poängterar att AI i dagsläget inte har implementerats i stor utsträckning. Däremot önskar man i framtiden använda AI för analys av hela populationer, vilket skiljer sig från dagsläget där man genomför manuella stickprov från delar av en population. Vidare påvisar samma studie att inventeringar kan genomföras med drönare som känner igen produkterna i lagret via automatisering, så kallad visuell igenkänning (Issa et al, 2016). Tidigare forskning, genomförd av Kokina och Davenport (2017), uppger att 30 procent av revisioner förväntas år 2025 blivit reviderade av AI. En av de största fördelarna med AI menar Raphael (2017) är effektiviteten, till skillnad från den mänskliga revisorn som utför arbetsuppgifter manuellt är AI betydligt mycket snabbare.

2.2.4 REVISIONSBRANSCHEN I FÖRÄNDRING

En förändrad revision innebär att planering, granskning och rapportering av revisionsprocessen gått från att fylla högar av papper och pärmar till material i digital form. Detta har minimerat användandet av pappersformat och effektiviserat arbetet till följd av mer överförbara och tillgängliga data (PwC, 2016). Effektiviteten i processen möjliggör för revisorn att lägga större vikt vid att upptäcka potentiella väsentliga felaktigheter i årsredovisningen (FAR, 2019a). Att flera moment i revisionsprocessen ersatts av digitala metoder förändrar dock inte god revisionsstandard. Det som förändras är utförandet av processen, där revisorns uttalande i de finansiella rapporterna utgörs av bearbetade digitala revisionsbevis. Flertalet bokföringsmjukvaror automatiserar bland annat avstämningar samt data. Forskning konstaterar dessutom att inte minst bokföringsuppgifter inom snar framtid kommer bli fullt automatiserade till följd av teknologi grundad på AI (ibid). Med hjälp av AI går det att programmera intelligens i robotar baserat på tidigare erfarenheter, robotarna kan således utföra specifika rutiner. Exempelvis utvecklas mönsterigenkänning med hjälp av algoritmer som gör att robotarna förutspår hur bokföringen ska hanteras utan förprogrammering (West, 2018).

2.3 RÅDGIVNING - FRAMTIDENS REVISION?

Stickprov och provtagningar sker numera digitalt genom datorn, och inte längre med hjälp av papper och penna. Eftersom detta medfört att revisorer tolkar slutsatser som framtagits med hjälp av digitala data har deras yrkesroll utvecklats mot professionell rådgivning (Crosley och Andersson, 2018). Även den ökade användningen av AI kommer fortsatt stärka kvaliteten på redovisningen. Till följd av maskiner som säkerställer att bokföringen genomförs korrekt får

revisorer en mer rådgivande roll, där mer tid går åt att bygga och stärka kundrelationer (Björn, 2018). I en artikel skriven av Peter Wiklund (2018) för Civilekonomen framkommer att revisionsyrket antas gå från en noggrannhetskultur till att bli mer av en rådgivarkultur. I rapporten kallad *Nyckeln till framtiden - Framtidens redovisning, revision och redovisning i det digitala landskapet*, som skrevs av Kairos Future i uppdrag av FAR och är en fortsättning på den tidigare rapporten *Framtidens rådgivning, redovisning och revision - En resa mot år 2025*, diskuteras vikten av rådgivning i revisionsyrket och där utvecklingen kan komma att ske betydligt snabbare än vad man tidigare anat. Realtidsdata är något som kommer påskynda detta radikalt då det ständigt sker en uppdatering av de senaste siffrorna. Istället ställs frågan "Varför ska man få siffrorna i efterhand när man kan få dem i realtid?" (Kairos Future, 2016).

2.3.1 FÖRÄNDRADE KOMPETENSKRAV I TAKT MED DIGITAL UTVECKLING

I takt med utvecklingen av teknik kommer andra kompetenser vara nödvändiga för revisorsyrket. Förändringen innefattar IT-kunskap samt en mer analytisk förmåga. Ytterligare attraktiva färdigheter är inom områden såsom dataanalys, statistik, matematik och informationshantering (FAR, 2019b). Vidare anses nyckelkompetenser enligt KPMG & Forbes Insights rapport *Audit 2020: A Focus on Change* (2015) vara ekonomiskt analyserande, erfarenhet av tidigare klienter, dataförståelse samt god kommunikativ förmåga. Utbildningskravet för en revisorsexamen var tidigare åtta år men under år 2018 har kravet minskat till sex år och innefattas av tre år utbildning samt tre år praktik (Wiklund, 2018). I dagsläget anses inte studenter tillräckligt förberedda efter en genomförd utbildning från universitetet för att möta de nya krav samt roller som innefattas av en inblick i granskade företag, men även att skapa en hållbar kundrelation (Kokina & Davenport, 2017). Denna typ av arbetsuppgifter utförs vanligen av erfarna revisorer och till följd av att de standardiserade arbetsuppgifterna försvinner blir det problematiskt. Problematiken grundar sig i hur studenter ska få möjligheten att samla erfarenhet och kunskap för att bemöta de nya kraven på rollen som revisor (Kokina & Davenport, 2017). Konsekvensen av detta är att det framförallt kommer bli svårare att som nyexaminerad ta sig in i yrket, istället för att börja på en grundläggande nivå kommer man kastas rätt in i yrket (Wiklund, 2018).

2.4 ATTITYD

2.4.1 DEFINITION

Attityd definieras som en individs inställning till ett objekt som antingen kan vara medveten eller omedveten, öppen eller dold. Sedan 1920-talet har termen använts inom socialpsykiatri och socialvetenskaper. Enligt Nationalencyklopedin (u.å:c) förklaras att uttrycket använts längre än så. Enligt Olson & Zanna (1993) existerar inte någon allomfattande definition. Bohner och Wänkes (2002) definierar däremot attityd som en koncentrerad värdering av ett objekt. Det finns således flera olika definitioner av attityd, där ingen definition fastställs som mer rätt än någon annan.

2.4.2 ATTITYDENS INNEBÖRD

Vanligtvis används attityd för att fastställa en varaktig inställning hos människan som utvecklats i reaktion efter positiva eller negativa erfarenheter till någon eller något (Carle, 2000). Enligt Angelöw (2015) finns det fyra olika funktioner som attityden uppfyller hos människan. Den första funktionen är förståelse för omvärlden samt vad som sker runt omkring. Således fungerar attityden som ett hjälpmedel för att tolka vardagen. Den andra funktionen är att tillfredsställa individens behov vilket resulterar i att individen uppnår sina mål. Tidigare erfarenheter har format våra värderingar, då vi lärt oss vilka situationer som har medfört bestraffning eller belöning. Vår attityd hjälper oss således att sträva efter mål som medför beröm istället för straff. En tredje funktion som attityden bidrar med är att försvara individens självkänsla. Detta genom att stärka vårt självförtroende och lära oss att stå upp för kritik. Attitydens fjärde och sista funktion är människans möjlighet att uttrycka värderingar som ger omvärlden en bild av vilka vi är (Angelöw, 2015).

2.4.3 ATTITYDTEORI

Ajzen och Fishbeins (1977) formulerar attityd som en utvärderad sammanfattning av ett objekt. Denna studie rättar sig efter teorin där syftet ligger i att undersöka revisorers och revisorsassistenters attityd gentemot ett objekt, i detta fall gentemot digitalisering och AI.

Enligt Deaux och Wrightsman (1984) kan attityd betraktas som ett samlingsbegrepp baserat på kognitiva komponenter, affektiva komponenter och konativa komponenter. Samtliga komponenter redogör tillsammans för individens attityd gentemot objektet. De kognitiva komponenterna innefattar kunskaper och uppfattningar som en individ har om ett attitydobjekt (ibid). Olson och Zanna (1993) formulerar kognitiv komponent som "individens uppfattning kring ett specifikt föremåls egenskaper". Vidare uttrycker Deaux och Wrightsman (1984) att affektiva komponenter innefattar känslor som uppstår hos individen gentemot ett attitydobjekt. Den konativa komponenten innebär vilka tendenser till handling individen har i förhållande till attitydobjektet (Deaux & Wrightsman 1984). Enligt Ajzen och Fishbein (1977) har tidigare studier kritiserat teorin i form av att beteenden förutspås utifrån attityder. En förklaring till denna problematik har varit att man enbart använt sig av en eller två av komponenterna och inte tagit alla tre i beaktande vid avseende av en individs beteende. Däremot ställer sig forskarna mot denna förklaring och betonar istället att komponenterna står för tre alternativa mått på attityd. De ser det som olika perspektiv på samma sak och därför behöver inte sambandet mellan till exempel känslor och beteende påverkas av individens uppfattning om attitydobjektet (Ajzen & Fishbein, 1977). Fokus i denna studie ligger på kognitiva och affektiva komponenter, det vill säga komponenter som beskriver individens kunskap och känslor gentemot digitalisering och AI. Anledningen till att konativa komponenter har uteslutits är för att avgränsa arbetet till varför en viss attityd skapas, och därmed inte inkludera vad för slags beteenden attityder framkallar.

2.4.4 POSITIVA OCH NEGATIVA ATTITYDER

Den sammanfattade utvärderingen av ett objekt som enligt Petty, Wegener och Fabrigar (1997) definierar attityd kan sträcka sig från positivt till negativt. Som tidigare nämnt ligger grunden i attityd i dess styrka. Beroende av hur stark attityden är påverkas dess negativa eller positiva struktur. Enligt forskarna har tidigare studier påvisat att positiv attityd gentemot ett objekt, resulterar i en mindre negativ attityd i förhållande till samma objekt (Petty, Wegener & Fabrigar, 1997). Olson och Zanna (1993) uttalar sig också om starka attityder. Starka attityder återspeglar individens identitet och kan motsätta sig de flesta försöken till förändring (ibid).

2.4.5 ATTITYDFÖRÄNDRING

Flertalet forskare hävdar att individens attityd utformas på plats beroende på vilken information som finns åtkomlig vid samma tidpunkt. Attityden förändras således till följd av vilken information individen tar till sig (Wilson, Lindsey & Schoolar, 2000). Att attityden förändras innebär att individens värderingar kring ett specifikt objekt förändras och förändringen i sin tur utvärderas i jämförelse med personens ursprungliga attityd. Om individen ändrar inställning gentemot ett objekt kan den tidigare inställningen åsidosättas, men den kan däremot aldrig ersättas av en ny attityd (Petty, Wegener & Fabrigar, 1997). När vi ställs inför situationer där vår attityd ger utslag gentemot ett objekt, kommer vår undermedvetna och lagrade attityd upp utan vår reflektion. Attityden justeras i efterhand utefter informationen som vi mottagit vid samma tillfälle. Beroende på vad vi tidigare har för värderingar kommer attityden att förändras (Wilson, Lindsey & Schoolar, 2000). Likvis menar Bohner & Dickel (2011) att även våra reflektioner kring ny information påverkar vår attityd. Däremot visar studier även på att individer med okunskap har motsägelsefulla värderingar. Således finns det större risk att deras attityd förändras gentemot objektet. Detta skiljer sig från individer som har mer kunskap, där det uttrycks att de är medvetna om varför de har en viss attityd, och på så vis är mindre benägna att sätta det i förhållande till andra grunder. Individer med benämnd svag attityd är till skillnad från individer med stark attityd mer tillgängliga för ny information och således mer känsliga för yttre påtryckningar. På grund av mindre kunskap och bristande erfarenheter är deras attityd mer förändringsbenägen (Petty, Wegener & Fabrigar, 1997).

2.4.6 ATTITYD TILL FÖRÄNDRING

Företag är beroende av medarbetarnas positiva attityd till förändringar i verksamheten. Den teknologiska utvecklingen är en omfattande orsak till förändring i organisationen. Tidigare genomförda undersökningar har påvisat företagets hårda arbete till att främja en positiv attityd bland de anställda, vilket också har visat sig vara utan framgång. Flertalet företag har inte lyckats med att motivera sina anställda till att bibehålla en positiv attityd till förändring i arbetet (Bolognese 2002). Det har varit svårt att finna svar på vad som kan förklara den negativa attityden och vilka åtgärder som kan förhindra att den uppstår. Enligt Ajzen och Fishbein (1977) har en del forskare försökt framlägga bevis för att det är individens personlighet som ligger till grund för den negativa attityden vid uppkommande förändringar, vilket däremot har fått motstå en hel del kritik.

Forskare som motsätter sig argumentet påpekar istället att det är situationen som individen befinner sig i som är avgörande (Ajzen & Fishbein, 1977). Beroende på vad det är för typ av förändring och under vilka omständigheter den sker påverkar följaktligen attityden hos de anställda. Choi (2011) uttrycker att trots att personligheten i vissa fall kan ha en viss påverkan på attityden så är det främst omständigheter och erfarenheter som ligger till grund för en antingen positiv eller negativ attityd gentemot förändring (Choi, 2011).

Vidare menar Sveningsson och Sörgärde (2015) att individer kan uppleva oro och obehag vid nya förhållanden och kan därav uppfattas ha en negativ attityd gentemot förändringar. Författarna påpekar att oron kan grunda sig i en rädsla att förlora kontrollen. Tidigare studier har påvisat att individer haft en negativ inställning gentemot ny teknik och genom kritik försökt förhindra dess framväxt (Choi, 2011). I vissa fall kan människor uppleva förändringar som spännande, så länge det inte är de själva som genomgår det. När det däremot är individen själv som genomgår en förändring kan den således bli svår att acceptera (Kairos Future, 2013). Sveningsson och Sörgärde (2015) uttrycker att flertalet studier beskriver människors liknande sätt att reagera på gentemot förändringar, vilket delas upp i flertalet temporära faser: chock och förnekelse, vrede och försvar, överläggning, acceptans och anpassning samt förändring. Även om de olika faserna till en viss grad kan variera är grundidén fortfarande densamma. Det vill säga att individen till en början kommer att ha en negativ inställning gentemot förändringen men att den är temporär. Eftersom den negativa inställningen främst kommer från oro framlyfter Sveningsson och Sörgärde (2015) vikten av att tydligt informera individen vid uppkommande förändringar. Däremot menar andra forskare att individen inte alls upplever osäkerheten kring förändring som skrämmande, utan reagerar främst på försämrade arbetsvillkor som kan uppstå vid ombildning i organisationen (Sveningsson & Sörgärde, 2015).

3. METOD

Kapitlet framför skribenternas tillvägagångssätt för att tillgodose studiens syfte och besvara uppsatsens frågeställningar. Val av ämne tydliggörs i avsnittet, för att därefter övergå till beskrivning av val av metodansats och fastställande av urval. Vidare redogörs tillvägagångssättet av datainsamlingen samt efterföljande transkriberingar och dataanalyser. Reliabilitet och validitet diskuteras, samt den valda metodansatsen. Kapitlet avslutas med etiska överväganden.

3.1 VAL AV ÄMNE

Tidigare forskningsområden har uppmärksammat hur digitaliseringen påverkar revisorns arbetsroll. I denna studie har man valt att differentiera sig genom att även betona artificiell intelligens. Detta eftersom AI är något som befinner sig i ständig utveckling och blir mer och mer förekommande på marknaden (Kairos Future, 2016). Ämnet belyser olika aspekter kring den förändring som sker på marknaden idag där olika uppfattningar kan bildas kring situationen, både på personligt plan och i det stora. Skribenterna har därför önskat att utveckla detta till följd av att koncentrera sig på den personliga aspekten. Det vill säga vad undersökningsobjekten har för attityd till digitalisering och utvecklingen av AI på revisionsmarknaden.

3.2 VAL AV METODANSATS

För att bemöta studiens syfte om hur attityden i revisionsbranschen har påverkats av digitalisering och implementerad artificiell intelligens har en kvalitativ metod använts. Metoden har valts för att få ett djupare helhetsintryck av studien. Detta genom att variera mellan att läsa tidigare forskningslitteratur och att samla in och analysera data. Detta arbetssätt har i sin tur lett till att en tillämpningsbar teori har kunnat appliceras i efterhand (Patel & Davidson, 2019).

3.3 LITTERATURINSAMLING

Studiens dataunderlag utgörs av både primärdata och sekundärdata. Primärdata innefattar transkriberade intervjuer från studiens intervjuobjekt, medan sekundärdata innefattar litterära webbsökningar samt litteratur från Stadsbiblioteket Göteborg och Göteborgs universitetsbibliotek. För att utöka kunskapen granskades även tidigare studier inom ämnet. Google Scholar samt Göteborg Universitets sökmotor Supersök är de databaser som använts för inhämtande av information från tidigare studier. Sökord som använts är: attityd, inställning, revisor, digitalisering, artificiell intelligens (AI) och revisorsassistent.

3.4 URVAL

Lämpligt urval i studien ansågs vara revisorer och dess assistenter. Revisorerna kan både vara auktoriserade och icke-auktoriserade. Samtliga utsågs för att nå en större urvalsgrupp och således få ett bredare perspektiv i studien. Genom att inkludera revisorsassistenter hoppades skribenterna även få en intressant infallsvinkel i hur assistentens inställning är till ett framtida yrke inom revision. Detta med tanke på att flertalet studier uppskattar att det framöver kommer bli svårare att arbeta sig in i yrket, eftersom lågkvalificerade arbetsuppgifter successivt ersätts av AI (Kokina & Davenport, 2017). Det krävs således att nya revisorer tar sig an mer kvalificerade arbetsuppgifter direkt (Wiklund, 2018).

Urvalet gjordes genom ett ändamålsenligt urval där intervjuobjekten valdes utefter tidigare kontakter som skribenterna bedömde kunde bidra med största möjliga värde i studien. Detta genom att utse objekt baserat på deras attribut (Denscombe, 2019). Respektive individ kontaktades av skribenterna och fick frivilligt besluta om att delta i en eventuell digital intervju.

3.4.1 RESPONDENTER

De sju respondenter som intervjuats i denna studie är titulerade som revisorer, auktoriserade revisorer och revisorsassistenter. Respondenterna arbetar på olika stora bolag, samt på olika orter. Dessutom är respondenterna i olika åldrar och har arbetat inom revision olika länge. Detta bidrar med en bredare helhetsbild i studien, då responsen kan skilja sig på grund av detta. Nedan presenteras samtliga genomförda intervjuer:

TABELL 1: STUDIENS RESPONDENTER

	Bolagsstorlek	Intervjulängd	Tjänst	Datum
Respondent 1	Stort	25 minuter	Revisorsassistent	14-apr
Respondent 2	Stort	25 minuter	Revisorsassistent	23-apr
Respondent 3	Stort	25 minuter	Revisorsassistent	23-apr
Respondent 4	Stort	25 minuter	Revisorsassistent	24-apr
Respondent 5	Mellanstort	25 minuter	Revisor	25-apr
Respondent 6	Stort	25 minuter	Auktoriserad revisor	28-apr
Respondent 7	Stort	25 minuter	Auktoriserad revisor	04-maj

3.5 DATAINSAMLING

Med mål att insamla erfarenheter och upplevelser för att förstå attityder till digitalisering och ökad implementering av AI, valdes intervjuer som insamlingsmetod. Samtliga intervjuer genomfördes digitalt via Skype där båda skribenterna deltog. Skribenterna växlade mellan att föra intervjun framåt och observera. Detta gav möjlighet till lyhördhet av intervjuaren gentemot respondenternas

svar där följdfrågor kan utformas på bästa sätt. Observatören kunde således följa intervjun i helhet, föra anteckningar och ställa frågor utifrån ett åskådarperspektiv som intervjuaren inte fångat upp. Eftersom studiens intervjuobjekt utgjordes av skribenternas kontakter ansågs det mest lämpligt att intervjun observerades av den vars kontakt intervjuades. Detta för att skapa ett mer professionellt intryck och därmed erhålla så relevant information som möjligt.

3.5.1 INTERVJUGUIDE OCH SEMISTRUKTURERADE INTERVJUER

Innan intervjuerna påbörjades upprättades en intervjuguide. I intervjuguiden fastställdes tema och frågor som en målsättning att beröra under kommande intervjuer (Bryman & Bell, 2013). Inspiration till frågorna i intervjuguiden användes av tidigare studier hämtade från Google Scholar om attityder samt digitalisering. Skribenterna använde sig av ett semistrukturerat tillvägagångssätt där frågorna utformades med stor frihet för intervjuobjektet att fördjupa sina svar (May, 2001). Metoden gav möjlighet till flexibilitet för forskarna, då möjlighet till omformulering och följdfrågor fanns för att återge en så verklig bild som möjligt (Repstad, 1999).

3.5.2 PILOTINTERVJUER OCH INTERVJUER

Datansamlingen startades med en pilotintervju eftersom detta ger en inblick i hur upplägget är utformat och om det blir lyckat i praktiken. Efter pilotintervjun gjordes en utvärdering kring metod- och intervjuutformningen, för att skapa tydlighet i resterande delar av studien. Till exempel gav pilotintervjun möjlighet för skribenterna att testa frågorna från intervjuguiden samt uppfatta om avsatt tid ansågs räcka. (Patel & Davidson, 2019)

Innan pilotintervjun genomfördes, skickades intervjuguiden med respektive frågeställningar till respondenten. Tillvägagångssättet uppskattades av både respondenten och skribenterna. Respondenten uttryckte tillfredsställelse genom möjligheten att få förbereda sig. Skribenterna uppfattade respondenterna som pålästa kring ämnet och således en högre uppnådd effektivitet i intervjun. Pilotintervjun omfattade 25 minuter och efterföljande intervjuer hölls mer eller mindre inom samma tidsram. Samtliga intervjuer genomfördes i en ostörd miljö för att inte distrahera kommunikationen mellan intervjuaren och respondenten (Patel & Davidson, 2019).

3.5.3 LJUDINSPELNING

Samtliga intervjuer spelades in efter godkännande av respondenterna. Intervjuerna spelades in för att säkerställa att ingen information utelämnats och för att fånga upp respondentens svar i dennes egna ordalag. Tillvägagångssättet underlättade en noggrann analys av vad som sagts under intervjuerna och skribenterna hade möjlighet att upprepade gånger genomgå respondenternas svar (Bryman & Bell, 2013). Inspelningarna gjordes genom en mobiltelefon vilken låg placerad mellan intervjuaren och använd dator.

3.6 TRANSKRIBERING OCH DATAANALYS

Samtliga intervjuer transkriberades av skribenterna. För att bekräfta pålitlighet har skribenterna granskat varandras enskilda tolkningar i transkriberingen och således fått bekräftelse på samstämmighet i tolkningarna. Transkriberingen gav en överblick av datainsamlingen och utgjorde ett bra underlag för skribenterna att återkomma till. Tillvägagångssättet möjliggjorde närmare kontakt med insamlade data.

Eftersom skribenterna använde ett abduktivt arbetssätt, genomfördes samtliga intervjuer innan teori valdes ut. Detta gjordes för att samla så mycket information som möjligt. Skribenterna startade därför med att läsa igenom det transkriberade materialet, för att sedan analysera det och anpassa det till en lämplig teori.

3.7 RELIABILITET OCH VALIDITET

För att bestyrka att skribenterna har tolkat data från intervjuerna likaledes har intervjuerna transkriberats. Bryman och Bell (2013) ger uttryck åt trovärdighet och äkthet i kvalitativa undersökningar. För att skapa tillförlitlighet i det resultat som framtas har samtliga transkriberingar godkänts av respondenterna från respektive intervju. Metodavsnittet i studien har även framförts på ett noggrant sätt för att ge läsaren möjlighet att följa undersökningsprocessen ingående. Skribenterna har varit angelägna om att inte tillåta personliga värderingar speglas i undersökningen. Bryman och Bell (2013) betonar även *relevans* i litteraturen, vilket framhålls i studien till följd av syftet som bidrar till ökad förståelse för AI och revisorers attityd till ökad implementering av AI på deras arbetsplats.

3.8 KRITISK REFLEKTION AV METODEN

Kvalitativ metod anses av flertalet forskare vara ett alldeles för subjektivt tillvägagångssätt att genomföra en undersökning på (Bryman & Bell, 2013). Metoden kritiseras framförallt av kvantitativa forskare för att vara för partisk, då skribenternas värderingar och synsätt kan komma att avspeglas i undersökningen. Det påpekas också att om intervjuaren och respondenten har en nära relation finns risken att respondenten har ett alldeles för avslappnat förhållningssätt till intervjun och att intervjuaren inte får ut fullständig information. För att undvika nämnd problematik har skribenterna i denna studie valt att intervjuar varandras kontakter. Utöver detta kritiserar kvantitativa forskare kvalitativa metoder för att endast ge ringa information om ämnet, då intervjuerna påbörjas med öppna frågor innan de mynnar ut i specifika frågeställningar. Däremot menar skribenterna i denna studie att detta tillvägagångssätt lämpar sig bäst, då en öppen dialog för att få fram respondentens tankar och känslor kring ämnet eftersträvas i studien. Till skillnad från eventuell kvantitativ forskning som i detta fall blir alldeles för objektiv. För att bemöta ytterligare kritik kring brist på transparens vid kvalitativ forskning har tillvägagångssättet under studiens gång noggrant framförts. Utmaningen med kvalitativ metod är att resultatet generaliseras till en teori istället för en känd population. För att ändå kunna dra så generella slutsatser som möjligt har skribenterna valt att bredda urvalet genom att rikta sig mot revisionsbranschen. Då antalet kvalitativa intervjuer har varit begränsat kan det vara svårt att dra

generella slutsatser. Detta är något skribenterna har varit medvetna om under hela studiens gång vilket även borde tas till hänsyn av läsaren.

3.9 ETISKA ÖVERVÄGANDEN

Vid företagsekonomiska undersökningar bör etiska frågeställningar beaktas enligt Bryman och Bell (2013). Frivillighet, integritet, konfidentialitet och anonymitet är etiska krav som skribenterna eftersträvat att uppfylla längs undersökningsprocessen. Kraven innefattar att respondenten i intervjuprocessen tydligt informeras om att deltagandet i studien är frivilligt och att denne har rätt till att avbryta intervjun när så önskas. Respondentens personuppgifter och intervjusvar har enbart använts i studiesyfte och skyddas från utomstående parter. Det bör nämnas att oklarheter bland forskare råder kring vart gränsen för vad som är etiskt rätt bör markeras. Debatten kring etik har sett densamma ut sedan 1960-talet och uppdaterad forskning år 2000 påvisar ett likartat forskningsresultat. (Bryman & Bell, 2013)

4. EMPIRI

I följande avsnitt presenteras resultatet av den empiriska undersökningen där material samlas från transkriberade intervjuer. Utgångspunkten utgör frågeställningar rörande hur attityden hos revisorerna har påverkats av digitaliseringen och den ökade implementeringen av artificiell intelligens.

Empirin skrivs med hjälp av respondenternas svar från intervjuerna och intervjufrågorna i empirin sorteras under följande teman: digitalisering, revision och rådgivning.

Genomgående under studien har anonymitet eftersträvas där intervjuobjekten därför benämns Respondent 1–7 i den empiriska undersökningen. Respondent 1–4 är revisorsassistenter som har varit verksamma i revisionsbranschen mellan ett till tre år. Respondent 5 är revisor och Respondent 6–7 är auktoriserade revisorer. Respondent 5–7 har samtliga arbetat inom revision i över fem år. Alla respondenter som deltagit i studien arbetar antingen på medelstora eller stora bolag.

4.1 DIGITALISERING

Definitionen av digitalisering och AI kan variera i hög grad beroende på vem som är den tillfrågade. Skribenterna önskar att bilda en uppfattning om respondenternas kunskaper gällande ämnet och ställer därmed frågan under respektive intervju om respondenten anser sig besitta mer eller mindre kunskap kring digitalisering och AI. Den öppna frågan gör det möjligt för respondenten att tala fritt om eventuell erfarenhet kring ämnet. Det tillkommer även anpassade följdfrågor vilket ger respondenten möjlighet att fördjupa sig i tillkommande svar. Respondent 1 besvarar frågan på följande sätt:

”Jag har en uppfattning om det iallafall. Först tänker jag på filmer som man har sett såsom robotfilmer med maskiner som tar över världen och sådana grejer, fast sen när jag tänker lite mer ingående tänker jag att det är ett dataprogram som förenklar allt eller som tar över arbetet till en viss del.”

Vidare uttrycker respondent 2–4 besitta begränsad kunskap kring AI som en del av digitaliseringen. Respondent 5–7 innehar, personligen uttryckt, mellan omfattande och god kunskap kring digitalisering och AI. Respondent 5–7 svarar samtliga i likhet med varandra att AI uppfattas som ett fenomen starkt kopplat till robotar och datasystem. Respondenterna uttrycker att robotarna har potential att utföra arbetsuppgifter på ett sätt som liknar människans, om än mer felfritt och effektivt. Respondent 7 utvecklar svaret och menar på att digitalisering gör det möjligt för de anställda att fokusera på komplexa arbetsuppgifter som kräver högre grad av analytisk tankeförmåga. Möjligheten grundas i att enklare arbetsuppgifter i allt större utsträckning ersätts av automatisering och AI. Respondent 5 och

6 påpekar i enlighet med Respondent 7 fördelen med att standardiserade arbetsuppgifter ersätts i större utsträckning av robotar. Framförallt anser respondenterna att den ökade implementeringen av AI kommer påverka mindre kvalificerade yrkesroller, såsom revisorsassistent. Respondenterna betonar nyttan i detta, vilket innefattar möjligheten för revisorsassistenterna att ta sig an komplicerade arbetsuppgifter redan vid start. Detta eftersom en utbildning inför revisionsyrket bringar en högre kunskap än vad assisterande tjänster erbjuder i dagsläget. Respondent 5 framför följande:

“Målet tror jag är att få de som är mer juniora och som har suttit och gjort ganska enkla grejer att redan nu direkt få göra de mer komplicerade arbetsuppgifterna, vilket egentligen inte är så konstigt när man har pluggat så pass länge som det krävs för att börja med revision. Jag kan tycka att det är mer konstigt att man får sitta och göra dessa uppgifter efter att har läst en Master på Handels, att sitta och fylla i årtal.”

I motsats till Respondent 5–7 uppvisar Respondent 1-4 oro kring frågan. Respondenterna upplever att AI framöver kommer ersätta arbetsmöjligheter och yrkesroller. Framförallt ligger oron till grund för att AI i första hand kommer ersätta assisterande yrkesroller inom revision. Även assistenterna menar på att de mindre kvalificerade tjänster innefattar enklare arbetsuppgifter, där robotar och AI till viss grad redan integrerats. På grund av detta upplever respondenterna en ovisshet gällande sin nuvarande assistenttjänst i allt större utsträckning blir ersatt av AI. Respondent 4 framför:

“Jag vill ju så småningom bli auktoriserad revisor och då känns det läskigt om arbetsuppgifterna mer och mer skulle gå över till att bli automatiserade. Då har jag lagt ner så mycket tid och kraft på det så därför känner jag mig nog inför framtiden.”

Uttryckligen upplevs en viss oro utifrån respondentens svar gällande framtida arbete i revisionsbranschen. Respondent 2 uttrycker sig i likhet med Respondent 4

“De som främst kommer att drabbas är revisorsassistenter. Människor som intar marknaden och som inte har så stor erfarenhet inom revision kommer att slås ut eftersom det finns digitala hjälpmedel som kan göra de små, enklare arbetsuppgifterna. (...) Jag är rädd för att vi revisorsassistenter, som har en dröm att bli revisorer, kommer att ha svårare för att få jobb i framtiden. Just på grund av att AI säkert används i stor utsträckning och jag är ganska säker på att det kommer användas i ännu större utsträckning i framtiden.”

Respondent 5 upplever av personliga erfarenheter en förändrad attityd under en förändringsprocess, inte minst vid den digitala utvecklingen. Vidare menar respondenten att en förändring kan upplevas frustrerande innan medarbetare kommit underfund med tekniken, samt besitter den kunskap som krävs för en effektiv användning. Processen kan då bli långvarig och tidskrävande. Däremot anser respondenten besitta ett positivt synsätt till digitaliseringen trots motgångar i perioder innan samtliga bitar fallit på plats. Med egna ord förklarar Respondent 5:

“Jag ser positivt på digitaliseringen som skett sedan jag började arbeta inom revision. Dock är det alltid lite jobbigt med större förändringar innan man kommit in helt i det men i det stora hela så tycker jag att alla nyheter inom digitalisering som skett sedan jag började arbeta med revision har varit bra. “

Vidare beskriver respondenten att arbetsplatsen på ett tydligt sätt informerar revisorerna kring kommande förändringar i organisationen, vilket uppskattas då en förberedelse blir möjlig. Respondenten påpekar däremot att informationen inte beskriver vad som sker rent tekniskt, utan riktas enbart mot förändringen organisationen genomgår samt hur medarbetarna bör agera.

En del arbetsuppgifter har vid ett tidigare skede ersatts av AI där en del av respondenterna, främst Respondent 1–4, är skeptiska till utvecklingen. Respondenterna upplever att en ökad implementering kan ersätta arbetsuppgifter som innefattar relationsskapande, vilket de anser är en viktig del av revisionen. Respondent 1 förklarar

“Robotiseringen tar bort lite av den sociala aspekten också, det så kallade interagerandet, mellan människorna. När man som revisor åker ut till kund, skapas en viss relation. När man träffar varandra och samarbetar så hela den parten faller ju bort om det ersätts, det är ju inte direkt lika trevligt att jobba då. Och framförallt när man vill skapa långsiktiga relationer så blir det ganska svårt för då är det ju andra saker som också är viktiga, exempelvis de värden som företaget vill förmedla och det fungerar ju inte direkt så med en robot eller ett datasystem.”

Däremot hävdar Respondent 5 att revisionen troligtvis aldrig blir fullkomligt ersatt av AI, eftersom en del kunder även i framtiden förväntas efterfråga den mänskliga interaktionen. Respondenten anser således att revisorsrollen istället förväntas växa mot en rådgivning roll. Följaktligen påstår respondenten att organisationer i branschen bör utveckla digitala system för att inte hamna efter i samhällsutvecklingen. Respondenten uttrycker:

“En anledning till varför jag ställer mig positivt till digitaliseringen är för att jag tror att digitaliseringen kommer krävas för att hänga med i utvecklingen, för att på så sätt fortsätta vara effektiva. Jag tror att revision är en sådan bransch där digitalisering mer eller mindre måste in.”

Flertalet respondenter påpekar även faktum att organisationer i branschen både tids- och kostnadsbesparar i takt med fortsatt utveckling av digitalisering och AI. Inte minst då exempelvis löneutbetalningar i flertalet organisationer kräver mindre manuell hantering till följd av automatiserade processer.

4.1.1 ÖKAD IMPLEMENTERING AV AI

AI har implementerats i viss grad på revisionsmarknaden där standardiserade arbetsuppgifter utförs med hjälp av automatisering och robotar. Skribenterna önskar en fördjupning inom området då forskare i dagsläget arbetar intensivt med utveckling av robotens kapacitet. Forskarnas förhoppning är att roboten framöver utför betydligt mer komplexa uppgifter så som genomförande av dataanalyser och beslutsunderlag. Det finns således potential för AI att i framtiden även utföra revisorernas arbetsuppgifter, vilket skiljer sig från dagsläget där roboten övertar en del av de standardiserade arbetsuppgifter som vanligen utförs av assistenter. Detta kan skapa en omfattande oro på revisionsmarknaden. Flertalet respondenters svar i respektive intervju präglas av en framtidsoro, vilket de menar kan resultera i ett byte av arbetsplats eller bransch. Respondent 4 förklarar:

“Jag är så tidigt i min karriär. Skulle jag märka att robotarna tar över mer av arbetet då hade jag kanske tänkt över mer om det är värt att gå in i branschen. Det skulle kunna påverka mig i mitt val där jag i så fall styr mig in på något annat inom ekonomi även om det skulle kännas väldigt tråkigt.”

Respondent 1 påpekar vikten av självförverkligande där känslan av uppskattning är av betydelse för medarbetaren. Vetskapen om ett framtida hot att bli ersatt av en dator menar respondenten skapar frustration. Respondenten överväger därför byte av bransch om utvecklingen fortsätter i snabb takt vilket tas i uttryck på följande sätt:

“Jag vet att det minskar mina arbetsmöjligheter i framtiden och det gör mig rädd. (...) Arbetspositioner kommer falla bort och vissa jobb kommer helt enkelt att övertas av program där vissa medarbetare inte kommer behövas längre. (...) Man vill ha en arbetsroll där man inte känner att det kan komma något dataprogram om någon månad, år, eller om fem år, som bara tar över mitt jobb helt och hållet. Man vill ha en arbetsposition där man känner att man behövs och där man långsiktigt ser att man kan jobba sig upp inom samma bransch.”

I motsats till påståendena i ovanstående stycke påpekar Respondent 6 och 7 att nya arbetsmöjligheter samt roller skapas till följd av utvecklingen. Som alternativ till byte av arbetsplats bör fokus riktas mot hur implementeringen av AI kan underlätta nuvarande arbete. Vidare menar respondent 6 att medarbetarna bör eftersträva att vara en del av förändringen. Respondent 7, som anser sig besitta god kunskap om AI, påpekar att en ökad implementering av AI på arbetsplatsen möjligen resulterar i ett byte av arbetsplats. Detta av anledning att den nya arbetsplatsen möjligtvis ännu inte tagit del av utvecklingen i samma utsträckning, vilket ger respondenten möjlighet att vara en del av implementeringen. Responsen skiljer från Respondent 3 som överväger byte av arbetsplats på grund av oro. Vidare är Respondent 5 övertygad om att arbetet i framtiden kommer ta en analytisk riktning med mindre fokus på granskning av finansiella

rapporter. Detta menar respondenten är en möjlig anledning till byte av arbetsplats, vilken i så fall skulle vara i en annan bransch.

4.2 REVISION

Revisionsprocessen har genomgående förändrats i takt med digitaliseringens utveckling. Idag används data i form av papper i väldigt liten utsträckning jämfört med tidigare, då flertalet arbetsuppgifter genomförs digitalt. Antalet fysiska möten med kund har också minskat till följd av att digitaliseringen möjliggjort digitala underskrifter med hjälp av BankID. Som alternativ till manuella stickprov kan en dator läsa av samtliga transaktioner och fokusera på eventuella avvikelser. Revisorn kan på ett annat sätt än tidigare fokusera på det som anses väsentligt samt riskfyllt. Detta är något Respondent 5 och 6 är enade om är till fördel för revisionen. Respondent 5 förklarar:

“Istället för att göra som idag när vi har 1000 transaktioner och väljer ut 30, kan data analysera allt och istället fokusera på det som sticker ut. Detta kommer göra mycket stor skillnad i revisionen, till det bättre.”

Majoriteten av respondenterna är överens om den digitala utvecklingens bidrag till en förbättrad organisering bland dokument, då allt material finns tillgängligt på en och samma plattform. Respondent 4 påpekar även att utvecklingen är positiv ur miljösynpunkt eftersom papper inte behöver skrivas ut i lika stor utsträckning, om ens över huvud taget. Samma respondent fortsätter:

“Sedan tänker jag även som positivt att all information som krävs nu finns på ett och samma ställe under revisionen. Jag menar tidigare var det antagligen svårare att hålla koll på alla olika papper och pärmar. “

Vidare påpekar respondenterna att utvecklingen uppskattas framförallt i perioder med högre arbetsbelastning. Respondent 4, som i dagsläget är revisorsassistent men önskar bli framtida auktoriserad revisor, förklarar

“Viktigt att tänka på är ju att när revisorerna har så mycket att göra under våren, speciellt, underlättar det extremt mycket att allting finns tillgängligt digitalt. Nu vet jag inte hur många som blir utbrända av sitt arbete i denna bransch men jag kan tänka mig att det är en del, att då sitta med allt material i datorn där du kan bära med den vart som helst måste kännas tryggt, jämfört med tidigare.”

En annan respondent anser att fortsatt digital utveckling otvivelaktigt kommer bidra till en snabbare revisionsprocess, då arbetsuppgifter kan utföras effektivare än tidigare. Vidare uppfattas utifrån respondentens antagande en omfattande positiv inställning gentemot utvecklingen. Ytterligare en respondent ger uttryck åt positiva faktorer som digitaliseringen medfört.

En asymmetri bildas mellan organisationen och dess intressenter. Detta eftersom intressenterna är utomstående och kan således endast få information om verksamheten via organisationens utgivna

rapporter. På grund av detta är revisorns uppgift att säkerställa att informationen återspeglar den faktiska verksamheten och därav besitter revisorn en oberoende roll (Eklöv Alander, 2019). Däremot har revisorns oberoende ifrågasatts i de fall där revisorn varit subjektiv i sin bedömning. Respondent 2 uttrycker därav oro kring att bli ersatt, då organisationer möjligen väljer AI framför mänsklig arbetskraft på grund av dess objektivitet. Respondent 5 menar att de fall där korrupktion samt manipulation uppkommit grundar sig flertalet orsaker, inte endast en. Därför hävdar respondenten att trots objektiviteten AI bidrar med, kan människan alltid hitta ett sätt att manipulera programmeringen.

4.3 RÅDGIVNING - FRAMTIDENS REVISION?

I dagsläget erbjuder allt fler organisationer rådgivning i kombination med revisionstjänster, där många av respondenterna är enade om att det kommer fortsätta i samma riktning. Genom att fokusera mindre på granskning av kvitton och verifikationer anser även respondenterna att rådgivning blir allt mer centralt. Respondent 6 uppskattar förändringsprocessen i revisionsbranschen, inte minst då revisionen blir smartare men också då den delen av arbetet upplevs mer spännande.

“Jag tror att våra arbetsuppgifter kommer förändras där det kommer bli mer fokus på rådgivning och mer fokus på risker. Mer fokus på vad vi väl ska granska och inte istället för att fokusera på allt. Att vi fokuserar mer på det som är väsentligt och riskfyllt. (...) Jag tror att revisionen kommer att bli mycket effektivare och smartare och att man kommer spara mycket tid. Jag tror också att det kommer bli roligare att jobba. Jag ser det som en fördel. När man väl jobbat ett tag känner man vad man tycker är roligt, vad man gillar och inte gillar. Vissa grejer är inte lika roliga och slipper man då göra det så blir det mycket roligare att jobba. Framförallt när man har väldigt mycket att göra, som på våren.”

Eftersom fokus i branschen riktas i större uträkning mot rådgivning än tidigare, påpekar Respondent 4 att de medarbetare som gynnas av utvecklingen främst är de som har intresset. Respondenten föredrar personligen arbetsuppgifter som innefattar granskning och upplever därmed inte utvecklingen som en fördel. Respondenten beskriver med egna ord:

”Eftersom de arbetsuppgifterna jag har i nuläget räknas som enklare hade det inte varit helt omöjligt att dessa kan komma att ersättas. Är man däremot mer inriktad mot rådgivning från början är detta nog en bra möjlighet för det, då man kan nischa sig in på det. Detta eftersom den mänskliga faktorn krävs för rådgivning. Men det behövs inte för granskning och det skrämmer mig lite”

Respondent 5 och 6 är likaså enade om att rådgivning inom revision förväntas få en allt större roll. Till skillnad från Respondent 4 är de betydligt mer positiva gentemot utvecklingen, då de trivs i yrkesrollen.

Digitaliseringens utveckling och ersatta arbetsuppgifter av AI har resulterat i rådgivningens framkomst. Detta innebär förändrade kompetenskrav i revisorsyrket där nyckelkompetenser anses vara IT-kunskaper och en ny typ av kommunikativ förmåga. Kompetenser gällande IT ligger till grund för medarbetarnas förståelse för utvecklade system rörande AI. Till följd av förändrade krav för nyexaminerade har en högre tröskel utvecklats för inträde på marknaden. Respondent 2 anser att det högre kompetenskravet blir till nackdel för revisorsassistenter som vill beträda marknaden, vilket påverkar branschen i helhet då intresset för yrket minskar. Även Respondent 1 betraktar också förändringen negativt och anser att intresset för IT inte är en självklarhet för revisorsassistenter som intar marknaden, där även respondenten personligen uttrycker avsaknad av intresse:

“Eftersom IT är ett aktuellt ämne idag hade det såklart varit bra med IT-kunskaper inför framtiden, inte bara inom revision utan även allmänt. Däremot hade jag inte velat läsa någon IT-kurs eftersom jag inte har det grundintresset.”

5. ANALYS

I följande avsnitt analyseras resultatet från den empiriska undersökningen med hjälp av utvald teori. Analysen följer samma struktur som tidigare avsnitt där digitalisering, revision och rådgivning är tre huvuddelar. Slutligen analyseras empiriska materialet utifrån teoretiska referensramens attitydteori. Detta för att således skapa förståelse och ge en djupare förklaring till respondentens attityd gentemot utvecklingen av digitalisering och AI i revisionsbranschen.

5.1 DIGITALISERING

Att införa ett digitaliserat arbetssätt innebär en organisationsförändring. En viktig faktor till att organisationer väljer att implementera digitaliserade arbetssätt menar både forskare och studiens respondenter ligger till grund för att inkluderas i utvecklingen. Detta eftersom ett uteslutande kan resultera i förlorade marknadsandelar. Det empiriska materialet framhäver olika kunskapsnivåer mellan respondenterna gällande digitalisering och AI, där revisorer besitter en högre nivå i förhållande till revisorassistenterna. Detta går i linje med West (2018) antagande gällande en generellt låg kunskapsnivå i samhället om AI. En respondent menar att symbiosen mellan dator och människan kan utnyttjas för att utföra arbetet på ett effektivare sätt än tidigare. Till följd av automatisering och robotar som ersätter standardiserade arbetsuppgifter, kan människan fokusera mer på kunskapsintensiva och komplicerade uppgifter. Även Kairos Future (2016) understryker detta.

Ett effektivare arbetssätt möjliggörs då tid sparas till följd av färre minuter framför kopian. Pappersfria dokument i dagsläget finns lagrade i moln, vilket både respondenterna och teorin menar är till fördel för arbetet. Nationalencyklopedin (u.å:c) beskriver att när arbetsuppgifter blir ersatta av icke-mänsklig arbetskraft kan organisationer på lång sikt minimera kostnader.

5.2 REVISION

Till följd av att intressenter har mindre kunskap kring vad som sker inom en organisation måste de förlita sig på att bolagens finansiella rapporter stämmer. Revisorernas roll är därför att granska bolagets aktiviteter och sammanställa att de stämmer överens med vad bolaget ger ut i sina finansiella rapporter. Revisorernas oberoende är således av central betydelse (Eklöv Alander, 2019). Respondenterna är enade om revisorns objektivitet i yrket. Till följd av utvecklingen av digitalisering och AI uttrycker flera respondenter att objektiviteten blir högre. Detta eftersom revisorer i vissa fall är för subjektiva i sina bedömningar. Även KPMG (2019) framför att AI på revisionsmarknaden bidrar med hjälp för organisationer vilka står inför manipulation och missförstånd. Vidare uttrycker en respondent i motsats till teorin att människan möjligtvis kan manipulera systemen.

I takt med utvecklingen av digitalisering och AI påpekar flera respondenter förändring av revisionsprocessen, där flera fysiska möten minskat till följd av digitala underskrifter som genomförs med hjälp av BankID. I likhet med respondenterna beskriver FAR (2019a) att man med hjälp av elektroniska data samt dokumentation strävat efter en mer effektiv arbetsprocess för revisorn. Detta för att möjliggöra för revisorn att lägga större vikt vid att upptäcka potentiella väsentliga felaktigheter i årsredovisningen (FAR, 2019a). Detta menar respondenterna stämmer överens med praktiken då de uttrycker att den effektiva arbetsprocessen bidragit med utrymme för att fokusera på väsentliga fel och risker. Forskning konstaterar att bokföringsuppgifter kommer bli fullkomligt automatiserade till följd av teknologi grundad på AI (FAR, 2019b). Vidare är respondenterna enade om att arbetsprocessen har blivit mer effektiv till följd av att pappershögar har ersatts av dokument på datorn, vilket gör den mer överförbar och lättillgänglig.

5.3 RÅDGIVNING

Björn (2018) förklarar att när maskiner och dylikt införs och kan säkerställa en rättvis bokföring av det granskade företaget får revisorerna mer tid till att upprätthålla samt stärka relationer med kunder. Här förklarar en respondent värdet av långsiktiga relationer när robotar tar över mer av arbetet. I takt med ökad implementering av robotar minskar det sociala interagerandet. Därför är det viktigt att på ett tydligt sätt förmedla organisationens värden eftersom inte robotar och dylikt kan framföra dem (Björn 2018).

Wiklund (2018) påpekar att digitaliseringens fullkomliga övertag av enklare arbetsuppgifter förväntas resultera i att nyexaminerade studenter kastas in i yrket. Detta skiljer sig från tidigare, då de ersatta förenklade arbetsuppgifter utfördes av assistenter. Assistenterna fick således starta på en grundläggande nivå (Wiklund, 2018). En enighet med detta uppfattas från respondenterna vilket väcker en viss oro. Däremot menar revisorerna att assistenterna från start besitter en tillräckligt hög kunskapsnivå för att ta sig an komplicerade arbetsuppgifter direkt, vilket betonas som en fördel. I takt med digitaliseringen på revisionsmarknaden menar forskare att yrket i framtiden antas luta mer åt professionell rådgivning snarare än granskning av finansiella rapporter (Crosley och Andersson, 2018). Flertalet respondenter stödjer antagandet och bekräftar förändringen.

5.4 ATTITYDER

Under följande punkter beskrivs respondenternas attityder gentemot ökad utveckling av digitalisering och AI. Skribenterna kommer under följande avsnitt benämna Respondent 1–4 som *revisorsassistenter*. Respondent 5–7 är icke-auktoriserade samt auktoriserade revisorer, där båda benämns som *revisor*. Anledning till att skribenterna valt att särskilja respondenterna i detta avsnitt beror på en väsentlig skillnad som uppfattades mellan revisorsassistenter och revisorer i den empiriska undersökningen.

5.4.1 POSITIVA OCH NEGATIVA ATTITYDER

I studiens teoretiska referensram uttrycker Deaux och Wrightsman (1984) attityd som ett samlingsbegrepp baserat på kognitiva komponenter, affektiva komponenter och konativa komponenter. I studien är kognitiva komponenterna individens kunskaper i förhållande till digitalisering och AI, medan de affektiva komponenterna beskriver individens känslor. Tillsammans redogör komponenterna för individens attityd som antingen är positiv eller negativ till utvecklingen. De konativa komponenterna däremot skildrar enligt Deaux och Wrightsman (1984) individens beteende gentemot attitydobjektet, vilka har exkluderats från studien. Detta för att erhålla djupare förståelse kring attityder, och därmed inte ta beteenden i beaktande.

Gällande kognitiva komponenter framkommer olika kunskapsnivåer bland respondenterna om digitalisering och AI. De respondenter som är revisorsassistenter och varit verksamma i branschen mellan ett till tre år, besitter uttryckligen mindre kunskap om ämnet. De respondenter som är revisorer och auktoriserade revisorer har samtliga arbetat med revision i över fem år, vilka med säkerhet framför sina kunskaper. De affektiva komponenterna, respondenternas känslor gentemot objektet, präglas främst av oro och rädsla av revisorsassistenterna gällande framtida utveckling. Känslorna grundar sig framförallt i att yrkesrollen, vilken de själva besitter, kan bli ersatt av AI. Enligt Petty, Wegener och Fabrigar (1997) kan oron och ängsligheten vara ett resultat av den mindre omfattande kunskapen gällande ämnet. Med teorin som utgångspunkt besitter revisorsassistenterna en benämnd svag attityd till ämnet i fråga. En svag attityd kan i sin tur utveckla respondentens negativa inställning till utvecklingen av digitalisering och AI i branschen. Till skillnad från assistenterna återspeglar revisorerna glädje och en positiv förhoppning till utvecklingen. Framförallt är de optimistiska till att arbetsprocessen blir effektivare till följd av enklare arbetsuppgifter som ersätts av automatisering och AI. De är även optimistiska till att deras arbetsuppgifter förväntas riktas mer åt professionell rådgivning. Den omfattande kunskapen som respondenterna besitter skapar enligt Petty, Wegener och Fabrigar (1997) en så kallad stark attityd hos revisorerna till ämnet i fråga. Den starka attityden utvecklar även en positiv inställning hos revisorerna till utvecklingen av digitalisering och AI.

5.4.2 ATTITYDFÖRÄNDRING

Den starka attityden och det positiva förhållningssättet till utvecklingen av digitalisering och AI hos revisorerna resulterar enligt Petty, Wegener och Fabrigar (1997) i en stabil attityd. Detta innebär att respondenterna har tillräckligt med kunskap för att vara medvetna om vad som kan förklara deras positiva inställning. Följaktligen resulterar revisorernas starka attityd i mindre påverkan av påtryckningar från yttre information. Revisorsassistenterna däremot besitter uttryckligen mindre kunskap kring ämnet i fråga och även en mer negativ inställning till dess utveckling. Till följd av deras svaga attityd är de mer mottagliga för ny information. En av respondenterna påpekade en personlig attitydförändring under förändringsprocessen till följd av digitaliseringens implementering i organisationen. I början upplevdes en förhållandevis negativ inställning, vilket kom att förändras till följd av mer kunskap kring ämnet. Detta går i linje med Petty, Wegener och Fabrigar (1997) uttalanden i teorin där individens attityd förändras beroende på vilken information som mottas om objektet.

5.4.3 ATTITYD TILL FÖRÄNDRING

En utveckling av digitalisering och AI på arbetsplatser resulterar i en organisationsförändring vilken hanteras på olika sätt beroende på situation och individ. I rådande situationer är organisationen beroende av individens positiva inställning till förändringen. Enligt ovanstående empiriska analys besitter revisorsassistenter en svag attityd. Enligt Petty, Wegener och Fabrigar (1997) utvecklar individer med en svag attityd ett negativt synsätt, vilket resulterar i att förändringar upplevs som omständliga och hotfulla. En lägre kunskapsnivå ligger enligt forskarna till grund för den svaga attityden och negativa inställningen.

I studien är både revisorer och assistenter enade om att mindre kvalificerade arbetsuppgifter förväntas bli ersatta av robotar och dylikt. Eftersom assistenterna besitter en yrkesroll som innefattar enklare arbetsuppgifter uttrycker de oro över digitaliseringens utveckling. Sveningsson och Sörgärde (2015) menar att assistenternas känslor kan förklaras av att de är nya i branschen och således upplever obehag vid nya förhållanden. Författarna uttrycker följaktligen att oron kan ligga till grund för en rädsla att förlora kontrollen under rådande förändring. Även Kairos Future (2013) menar att en förändring för individen kan bli svår att acceptera. Till skillnad från assistenterna uppfattas revisorerna besitta en positiv attityd till förändringen. Detta kan således förklaras av att de varit verksamma i branschen under en förhållandevis längre period. Sveningsson och Sörgärde (2015) påpekar dock att flertalet studier beskriver människors liknande sätt att reagera på vid förändringar. Assistenterna befinner sig således i början av förändringsprocessen och upplever en temporär känsla av chock och förnekelse. Revisorerna däremot, som arbetat med revision under en längre tid, uppfattas befinna sig i fasen av acceptans och anpassning till förändring. Revisorernas kunskap och acceptans till förändring kan således förklara deras positiva inställning till utvecklingen.

Revisorsassistenterna uttrycker genomgående i den empiriska undersökningen en viss oro kring digitaliseringens framväxt, vilken främst riktar sig mot AI. Detta framgår på ett sätt där bland annat en respondent uttrycker digitaliseringen som en positiv utveckling som effektviserat arbetet på ett sätt där både miljön och organiseringen gynnats av utvecklingen. Däremot gällande frågan om ökad implementering av AI hade kunnat leda till ett byte av arbetsplats är assistenterna mer eller mindre enade kring svaret, vilket är att det skulle kunna leda till ett byte. Att fenomenet tämligen kommer ta mer plats på marknaden är både den teoretiska referensramen och respondenterna eniga om.

Att framföra information i ett tidigt stadi i en organisation kring rådande förändring gör att en potentiell oro i organisationen undvikas, menar den utvalda attitydteorin, som i detta stycke riktar sig mot förändringar. Om samtliga medarbetare får samma grund att stå på gällande information kan attityderna således utvecklas till att bli jämna i organisationen som helhet, inte skilja på information beroende på hierarkisk nivå. En respondent förklarar att arbetsplatsen tydligt har upplyst om eventuella förändringar, vilket respondenten menar varit till organisationens fördel. Däremot förklarar samma respondent att till en början kan en förändring upplevas som omständlig och frustrerande innan medarbetarna kommit underfund med hur förändringen genomförs samt hur implementerade system fungerar. Detta går i linje med Sveningsson och Sörgärde (2015) antydning om att en förändring till en början kan upplevas på ett negativt sätt, men att det är temporärt. I nuläget uppfattar skribenterna att informationshanteringen skiljer sig åt på revisionsmarknaden, vilket kan komma att bli ett större problem i längden.

6. SLUTSATS OCH FÖRSLAG TILL VIDARE FORSKNING

I sista avsnittet presenteras resultatet av studiens frågeställningar. Vidare framför skribenterna självkritik samt förslag till vidare forskning.

I takt med den tekniska utvecklingen påstår flertalet forskare att den mänskliga arbetskraften i framtiden kommer ersättas av datorer och robotar. Detta kan bilda negativa eller positiva attityder hos revisorer och revisorsassistenter. Syftet med studien var att efter genomförandet besitta en ökad förståelse kring attityderna i branschen och därmed förstå varför de uppstått.

6.1 SLUTSATSER

6.1.1 VILKEN ATTITYD HAR REVISORER OCH REVISORSASSISTENTER TILL DIGITALISERING OCH ÖKAD IMPLEMENTERING AV AI?

Skribenterna ser ett blandat resultat gällande attityden hos revisorerna och revisorsassistentera gentemot en ökad användning av digitalisering och AI i branschen. Individer som befunnit sig på marknaden under en kortare period, revisorsassistenter, påvisar ett någorlunda negativt synsätt. Revisorerna däremot, uttrycker en betydligt mer positiv inställning.

6.1.2 VAD KAN FÖRKLARA DENNA ATTITYD?

Förklaringen till att revisorsassistenternas synsätt är förhållandevis mer negativt än revisorerna till ökad användning av AI kan grunda sig i faktumet att de befinner sig i ett tidigare stadie i både sin arbetskarriär inom revision och även kunskapsmässigt. Då tillräcklig kunskap inte tillhandahållits kan det bli svårt att förstå och acceptera det nya fenomenet. Detta kan helt enkelt ligga till grund för att assistenterna befinner sig i en fas i processen av att acceptera en förändring som innefattar chock och förnekelse. En del av arbetsuppgifterna som tidigare utförts av assistenterna har idag blivit ersatt av icke-mänsklig arbetskraft där konsekvenser av detta är en upplevd oro kring att arbetet kan komma att bli fullkomligt ersatt. Vidare framgår från den empiriska analysen att respondenterna i detta fall är oroliga över sin framtida situation.

Gällande revisorer och dess upplevda positiva inställning gentemot digitalisering och AI finns även här förklaringar till attityden utifrån studiens teori. De har arbetat under en längre period och innehar således mer kunskap och kan därav besitta en starkare attityd. Till följd av både känslor och kunskap har revisorerna landat i faktumet att implementeringen varit till fördel för arbetet, vilket skiljer sig från assistenternas uppfattning. I stället för upplevd oro ser de på framtiden utifrån en mer positiv synvinkel där rådgivning är något de anser revisionen i större grad kommer riktas mot. Vår empiriska analys visar att revisorerna ser positivt på den rådande samt kommande

utvecklingen på marknaden. Till en början ansågs digitaliseringen problematisk, men desto mer information revisorerna mottog ändrades uppfattningen till positiv då de kom till insikt om dess effektivitet. Genom information i ett tidigt stadie kan organisationen förbereda medarbetarna på en förändring. På grund av detta får medarbetarna kännedom kring förändringen och en positiv inställning från start. Förändringen upplevs således inte lika omfattande och oroväckande.

6.2 SJÄLVKRITIK

Empiriska materialet i studien är insamlat via intervjuer med sju respondenter som besitter tre olika typer av revisorsroller. Ett bredare perspektiv möjliggör en djupare förståelse kring revisorer och revisorsassistenters attityder gällande ökad användning av digitalisering och AI i branschen. Skribenterna är, som tidigare nämnt, medvetna om att materialet är begränsat för att dra generella slutsatser i en större kontext. Detta innebär att de slutsatser som presenteras nödvändigtvis inte gäller revisionsmarknaden i stort. Om en kvantitativ metod hade använts med hjälp av enkäter hade generella slutsatser med ett större perspektiv kunnat redogöras, men eftersom skribenterna önskade en djupare förståelse ansågs en kvalitativ metod mer lämplig. Med hjälp av semistrukturerade intervjuer fanns utrymme för diskussioner, vilket inte hade framkommit i lika stor uträkning till följd av en enkätundersökning.

6.3 FÖRSLAG TILL VIDARE FORSKNING

Studien har avgränsats till ett mindre urval som består av sju respondenter på mellanstora och stora revisionsbolag. Det kan därav vara problematiskt att dra allmänna slutsatser i en större kontext. Att undersöka ett större urval respondenter bland både mindre och större revisionsbyråer skulle därför vara intressant, men också en jämförelse mellan attityderna på de olika stora byråerna. I studien framförs att både forskare och intervjuobjekt påpekar att revisorer kommer fokusera betydligt mer på professionell rådgivning, till följd av att maskiner programmeras och allt fler arbetsuppgifter automatiseras. Detta är också ett tema som skulle kunna undersökas närmare. I och med att en större implementering av AI ännu inte skett, hade en vidareutveckling på redan gjord studie varit intressant när en implementering genomförts i större grad.

KÄLLFÖRTECKNING

Ajzen, I. & Fishbein, M. (1977). Attitude-behavior relations: A theoretical analysis and review of empirical research. *Psychological Bulletin*, 84(5), 888–918

Angelöw B., Jonsson T. (2015). *Introduktion till socialpsykologi*. Lund: Studentlitteratur AB

Bierstaker, J., Burnaby, P., & Thibodeau, J. (2001). *The impact of information technology on the audit process: An assessment of the state of the art and implications for the future*. *Managerial Auditing Journal*, 16(3), 159–164.

Björn, U. (2018). *Mer tid för kunderna med hjälp av AI*. Revisionsvärlden. Hämtad 14 april, 2020, från <https://revisionsvarlden.se/mer-tid-for-kunderna-med-hjalp-av-ai/>

Bohner, G. & Wänke, M. (2002). *Attitudes and attitude change*. Hove: Psychology Press.

Bohner, G., & Dickel, N. (2011). *Attitudes and attitude change*. *Annual Review of Psychology*, 62(1), 391-417.

Bolognese, A. F. (2002). *Employee Resistance to Organizational Change*. Hämtad 17 juni, 2020, från <http://www.newfoundations.com/OrgTheory/Bolognese721.html>,

Bryman, A. & Bell, E. (2013). *Företagsekonomiska forskningsmetoder*. (2. uppl.) Stockholm: Liber AB.

Burns, J., & Baldvinsdottir, G. (2007). The changing role of management accountants. *Issues in management accounting*, 3, 117–132.

Carle, J., (2000). *Opinion and Aktion – En sociologisk studie av ungdomar och miljö*. Göteborg: Göteborg universitet, Sociologiska institutionen, Doktorsavhandling

Choi, M. (2011). *Employees' attitudes toward organizational change: A literature review*. *Human Resource Management*, 50(4), pp. 479-500.

Wiklund, P. (2018). *Digitaliseringen ställer nya krav på revision*. Civilekonomen. Hämtad 2 maj, 2020, från <https://www.civilekonomen.se/aktuellt/digitaliseringen-staller-nya-krav/>

Crosley, G. & Anderson, A. (2018). *The audit of the future: daring, disruptive and data-driven but poised to add significant value to firms and clients*. *Public Accounting Report*, vol.44, iss. 2, pp. 5–8.

Deaux, K. Wrightsman, L. (1984). *Social psychology in the 80s*. Brooks/Cole Publishing Company. Monterey, California.

- Denscombe, M. (2019). *Forskningshandboken: för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. (Uppl. 4) Lund: Studentlitteratur AB
- Eklöv Alander, G. (2019). *En bok om revision*. (2. uppl.). Lund: Studentlitteratur AB
- FAR. (2007). *Revision: Revisorns riskbedömning och användningen av mallar*. Hämtad 30 april från:
https://www.faronline.se/dokument/balans/2007/balans_nr_04_2007/balans_2007_n04_a0025/
- FAR. (2019a). Tidningen Balans; *Därför är AI framtiden inom revision*. Hämtad 11 april, 2020, från <https://www.tidningenbalans.se/nyheter/darfor-ar-ai-framtiden-inom-revision/>
- FAR. (2019b). *Snabba förändringar i branschen har skapat nya förväntningar på revisorsrollen. Så här blir du revisor i framtiden*. Hämtad 20 april, 2020, från <https://www.tidningenbalans.se/nyheter/detta-kravs-for-att-bli-auktoriserad-revisor/>
- Goretzki, L., Strauss, E., & Weber J. (2013). *An institutional perspective on the changes in management accountants' professional role*. *Management Accounting Research*, 24(1), 41–63.
- Issa, H., Sun, T. & Vasarhelyi, M. A. (2016). *Research ideas for artificial intelligence in auditing: The formalization of audit and workforce supplementation*. *Journal of Emerging Technologies in Accounting*, 13(2), 1–20.
- Kairos Future. (2013). *Framtidens rådgivning, redovisning och revision: En resa mot år 2025*. Hämtad 30 april, 2020 från https://www.far.se/contentassets/71cce64f5f744009986da8455ccd4212/far_rapport_kairosfuture_ensidig.pdf
- Kairos Future. (2016). *Nyckeln till framtiden - Framtidens redovisning, revision och rådgivning i det digitala landskapet*. Hämtad 2 maj, 2020 från https://www.far.se/globalassets/trycksaker-pdf/nyckeln-till-framtiden_uppslag.pdf
- Kokina, J. & Davenport, T. H. (2017). The emergence of Artificial Intelligens: How automation is Changing Auditing. *Journal of Emerging Technologies in Accounting*, 14(1), 115-122
- KPMG. (2019). *KPMG sponsrar AI Innovation of Sweden*. Hämtad 30 april 2020 från <https://home.kpmg/se/sv/home/nyheter-rapporter/2019/02/kpmg-sponsrar-ai-innovation-of-sweden.html>
- KPMG & Forbes Insights. (2015). *Audit 2020: A Focus on Change*. Hämtad 2 maj, 2020 från <https://assets.kpmg.com/content/dam/kpmg/pdf/2015/08/us-audit-2020-report.pdf>

Kruskopf, S., Lobbas, C., Meinander, H., Söderling, K., Eds. Martikainen M. and Lehner OM. (2019). *Digital Accounting: Opportunities, Threats and the Human Factor*. ACRN Oxford Journal of Finance and Risk Perspectives, 8(2019) Special Issue Digital Accounting, s. 1-15

Luftman, J., Zadeh, H.S., Derksen, B., Santana, M., Rigoni, E.H & Huang, Z. (2013). *Key Information Technology and Management Issues 2012-2013: an international study*, The Journal of Information Technology, vol. 28, s. 354-366

May, T. (2001). *Samhällsvetenskaplig forskning*. (1. uppl.) Lund: Studentlitteratur

Nationalencyklopedin. (u.å:a). *Industriella revolutionen*. Hämtad 11 april, 2020, från <https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/industriella-revolutionen>

Nationalencyklopedin. (u.å:b). *Digitalisering*. Hämtad 11 april, 2020, från <https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/digitalisering>

Nationalencyklopedin. (u.å:c). *Attityd*. Hämtad 11 april, 2020, från <https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/attityd>

Olson, J.M. & Zanna, M.P. (1993). Attitudes and Attitude Change. *Annual Review of Psychology*, 44(1), 117-154

Patel, R. & Davidson B. (2019). *Forskningsmetodikens grunder. Att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. (5. uppl.) Lund: Studentlitteratur AB.

Petty, R.E, Wegener, D.T & Fabrigar, L.R. (1997). Attitudes and attitude change. *Annual review of psychology*, 48(1), 609-647.

PwC. (u.å:a). *Machine Learning: Maskiner som lär sig själva – och ersätter människan?* Hämtad 30 april, 2020 från <https://www.pwc.se/sv/pdf-reports/finansuell-sektor/machine-learning-interaktiv.pdf>

PwC. (u.å:b). *Artificiell Intelligens (AI) - Hur påverkas din verksamhet?* Hämtad 21 april, 2020, från <https://www.pwc.se/artificiell-intelligens>

PwC. (u.å:c). *Revision i framtiden* Hämtad 21 april, 2020, från <https://www.pwc.se/sv/revision/revision-framtid.html>

PwC. (2016). *Hållbarhet genom digitalisering? Javisst!* Hämtad 21 april, 2020, från <https://www.pwc.se/sv/publikationer/hallbar-affarsutveckling/hallbarhet-genom-digitalisering-javisst.html>

Raphael, J. (2017). Rethinking the audit. *Journal of Accountancy*, 223(4), 20-32

Repstad, P. (1999). *Närhet och distans: kvalitativa metoder i samhällsvetenskap*. Lund: Studentlitteratur

Revisorsinspektionen. (u.å). *Revisorns ansvar* Hämtad 4 juni, 2020 från <https://www.revisorsinspektionen.se/vanliga-fragor-och-svar/ansvar-och-uppgifter/>

Schwab, K. (2016). *The Fourth Industrial Revolution: what it means, how to respond*. *World Economic Forum*. Hämtad 14 april, 2020, från <https://www.weforum.org/agenda/2016/01/the-fourth-industrial-revolution-what-it-means-and-how-to-respond/>

Sejnowski, T. (2018). *The deep learning revolution. Artificial intelligence meets human intelligence* (1. uppl.) Cambridge, MA: The MIT Press.

Seldon, A & Abidoye, O. (2018). *The fourth education revolution. Will artificial intelligence liberate or infantilize humanity* (1. uppl.) Buckingham: The University of Buckingham Press

Stiftelsen för Strategisk Forskning. (2014). *Vartannat jobb automatiseras inom 20 år - Utmaningar för Sverige*. Hämtad 25 april, 2020, från <https://strategiska.se/app/uploads/varannat-jobb-automatiseras.pdf>

Sveningsson, S & Sörgärde, N. (2015). *Organisationsförändring - hur, vad och varför?* Lund: Studentlitteratur AB.

Visma. (2019). *Artificiell intelligens - världens undergång eller bara AI-bokföring?* Hämtad 19 april 2020, från <https://vismaspcs.se/ditt-foretagande/driva-eget-foretag/artificiell-intelligens>

Visma. (2018). *Vad är en revisor?* Hämtad 4 juni, 2020, från <https://vismaspcs.se/ekonomiska-termmer/vad-ar-revisor>

Wainikka, C. (2018). *Rumphugget om fjärde industriella revolutionen*. *Svenskt Näringsliv*. Hämtad den 18/5–19 från https://www.svensktnaringsliv.se/fragor/digitalisering/rumphugget-om-fjarde-industriella-revolutionen_717755.html

West, D. (2018). *The future of work. Robots, AI, and Automation* (1. uppl.) Washington, D.C.: Brooking Institution Press.

Wilson, D. T., Lindsey, S. & Schooler, Y. T. (2000). A Model of Dual Attitudes. *Psychological Review*, 107(1), 101–126.

Wiklund, P. (2018). *Digitaliseringen ställer nya krav på revision* Hämtad 14 april, 2020, från <https://www.civilekonomen.se/aktuellt/digitaliseringen-staller-nya-krav/>

Planerad tid: 20 min

Demografisk datainsamling

- *Hur gammal är du?*
- *Hur länge har du arbetat inom revision?*
- *Vilken tjänst har du och vad är dina arbetsuppgifter?*
- *Hur länge har du haft den tjänst som du har idag?*

Allmän datainsamling, digitalisering och artificiell intelligens (AI)

- *Vet du vad AI innebär?*
- *Vad tänker du när du hör AI?*
- *Vet du om det används på din arbetsplats idag?*

Om ja svaret är ja;

- *Hur används det?*
- *I vilken utsträckning?*
- *Hur ställer du dig till utvecklingen av AI på din arbetsplats?*

Om svaret är nej;

- *Tror du att AI kommer att implementeras på din arbetsplats?*
 - *Hur ställer du dig till det?*
- *På vilket sätt anser du att revisionsmarknaden har förändrats sedan du började arbeta inom revision, gällande digitalisering av arbetsuppgifter?*
- *Vilka framtida hot och/eller möjligheter anser du finns med implementeringen av AI på revisionsmarknaden?*
- *Med tanke på att AI har ersatt många av de manuella arbetsuppgifterna inom revisionsbranschen, hur tror du det kan komma att påverka din arbetsroll?*
- *Skulle ökad implementering av AI kunna påverka dig i valet om en ny arbetsplats?*

Hej,

Vi heter Emma och Tea och studerar ekonomi på Handelshögskolan vid Göteborgs Universitet. Vi skriver just nu vår kandidatuppsats där vi vill undersöka revisorers och revisorassistenters attityd gentemot digitalisering samt ökad implementering av Artificiell Intelligens.

Företag har idag ersatt några av de standardiserade uppgifter i yrket där förväntningar finns på fortsatt utveckling. Utvecklingen kan i sin tur leda till delade uppfattningar om ämnet där den anställda kan uppleva blandade känslor, vilket vi vill undersöka närmare.

Därför undrar vi om du skulle kunna tänka dig att ställa upp på en digital intervju kring din inställning till digitalisering samt Artificiell Intelligens? Förutsatt att du tackar ja, bestämmer vi gemensamt tid och datum. Intervjun förväntas ta ca. 20–25 minuter och kommer (vid ditt godkännande) att spelas in. Under intervjuens gång har du när som helst rätt till att avbryta om du så önskar.

Materialet som samlas in kommer att transkriberas, analyseras och rapporteras där det slutgiltiga arbetet publiceras av Göteborgs Universitet. Vi kommer under processens gång att säkerställa din anonymitet. Vilket innebär att ingen möjlighet finns för utomstående att ta del av din respons.

För att delta i studien vänligen besvara detta mail.

Med vänliga hälsningar,
Emma & Tea